«Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!»

Энсиэли

12+

2019 сыл
Муус устар
4 күнэ
Чэппиэр
№ 13 (10698)

1935 сыл алтынньы 5 күнүгэр төрүттэммитэ

Нам улууһун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга «Сыл бастыҥ хаһыата»

БЭҔЭҺЭЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

Улуус баһылыгын мунньаҕыттан бэлиэтээһиннэр

Улуус баһылыга, планерканы, ааспыт нэдиэлэҕэ буолан ааспыт муниципальнай тэриллиилэр сийиэстэриттэн кылгастык билиһиннэрэн саҕалаата. Сийиэс түмүктүүр пленарнай чааһыгар Ил Дархан улууска, нэһилиэккэ туох быһыы-майгы буола турарыгар, барытыгар баһылык эппиэттиэхтээх диэн тоһоҕолоон бэлиэтээбит. Онуоха мин боломуочуйам буолбатах, мин эппиэтинэспэр суох диэн халбарытыныы аны иһиллиэ суохтааҕын кытаанахтык эппит.

* * *

Ааспыт нэдиэлэ бүтүүтэ Намҥа, КСК-ҕа, республикатааҕы депутаттар спартакиадалара үрдүк таһымҥа ыытыллыбыт. Барыта 21 хамаанда кэлэн күрэхтэспит. Түмүгэр Нам депутаттарын хамаандата үһүс миэстэни ылбыт. Маҥнайгы – Чурапчы, иккис – Уус Алдан.

* * *

Намкоммунтеплоэнерго өрүс уҥуор нэһилиэктэргэ чох таһан бүппүт. Уус Алдан Балыктааҕар 2 тыһ. тн чоҕу илдьибит.

* * *

Улуустаааҕы киин балыыһа 1084 электроннай больничнай лиис толорбут. Ааспыт нэдиэлэҕэ Көбөкөҥнө, Хамаҕаттаҕа нэһилиэнньэ доруобуйатын чинчийбиттэр. 98 киһи балыыһаҕа сытар, суһал көмө 125 киһиэхэ сылдьыбыт, 3 оҕо төрөөбүт, 5 киһи олохтон туораабыт. Мантан биир сүһүрэн, биир бэйэтигэр тиийинэн, үс ыараханнык ыалдьан суох буолбуттар.

* * *

Роспотребнадзор иһитиннэрбитинэн, 10 инфекциялаах ыарыы бэлиэтэммит. 4 сэбиргэхтэтии, 1 Хомустаахха организованнай тэрилтэҕэ биир сэлликтээх үлэһит булуллубут, Намҥа биир гонорея бэлиэтэммит.

* * *

Нолуок управлениета улуус үрдүнэн 134 тэрилтэ нолуокка иэстээҕин иһитиннэрдэ. Маны сэргэ 8 баһылык, мантан биир баһылык 100 тыһ.солк. иэстээхтэрин ыйан туран, бу ый 26-гар диэри төлөнүөхтээҕин санатта. Муус устартан декларация хампаанньата саҕаламмытын эттэ уонна муниципальнай сулууспалаахтар салайааччылара, солбуйааччылара дохуоттарын туһунан справканы уталыппакка туттаралларыгар ыҥырда.

* * *

Кыстык этэҥҥэ ааһан эрэр. Барыта 1149 тн от атыылаһыллыбыт. «Дьөһөгөй» б/х 100 тн кэлиэхтээх. 1064 ньирэй төрөөбүт, бу төрүөҕү ылыы 44 %-гар тэҥ. Ааспыт нэдиэлэҕэ 4 кулун төрөөбүт. 13 мөл. кэриҥэ үүт харчыта туттараччыларга барбыт.

Л. НОГОВИЦЫНА

Саҥарбат буолуохха сатаммат!

«Саахалланар туруктаах хаарбах дьиэттэн көһөрүү» государственнай программа маҥнайгы түһүмэҕэ социальнай ис хоһоонноох оҥоһуллубута олус үчүгэй. Ону биһиги нэһилиэкпит холобуругар көрөбүт.

«ДЬОЛО СУОХТАР» АЙМАНАЛЛАР

Ол курдук Ленскэй нэһилиэккэ ааспыт сылларга 24 хаарбах дьиэни көтүрэн, саҥа алта таас дьиэҕэ, барыта 144 квартираҕа 404 киһи көспүтэ. Квартиралар барыта босхо бэриллибиттэрэ. Көһөрүүгэ түбэспит дьон государствоҕа махтаныан-махтаммыта. 2014 сылтан хаарбах дьиэттэн көһөрүү саҥа түһүмэҕэ саҕаламмыта. Нам сэлиэнньэтигэр «этээскэлэр», «панелькалар», ордубут барак дьиэлэр бүүс-бүтүннүү көтүрүллэн, саҥа дьиэлэр бэриллиэхтэрэ диэн кэпсэтиилэр хойдубуттара. Кырдьык, сотору кэминэн олохтоохтортон харчы хомуллубута, дьиэлэр документуоннара оҥоһуллубута. Ханнык дьиэлэр саахалланар туруктаахтарынан хаарбахтарынан көһөрүүгэ баралларе биллибитэ. Онуоха дьонсэргэ саҥа дьиэҕэ көһөр ыра санаата туолан эрэриттэн иһигэр үөрэ санаабыта. Тута, «этээскэлэргэ», «панелькаларга» квартира атыылаһыан баҕарааччылар элбээбиттэрэ. Хас баҕар сыанаҕа атыылаһарга бэлэм курдуктара. Ол эрэн, сири-буору аннынан, саҥа бэриллэр квартиралар хайа эрэ бырыһыаннара төлөбүрдээх буолар үһү диэн кэпсэтии күөрэйбитэ.

Ааспыт сыл күһүнүгэр Ленскэй нэһилиэк дьаһалтата саахалланар туруктаах хаарбах дьиэ олохтоохоруттан документуоннарын хомуйбута. Прописканарын ирдээбитэ, эбии дьиэлээхтэрин, уһаайбалаахтарын сурасыта. Бу түгэҥҥэ, били, квартиралар төлөбүрдээх буолалларын туһунан сири-буору аннынан кэпсэтии сэрэйиллибитэ. Ол гынан баран, дьаһалтаттан ол туһунан аһаҕас этии, биллэрии суоҕа. Арай, биһиги хаһыаппыт кулун тутар 28 күнүнээҕи 12-с нүөмэригэр Ленскэй нэһилиэк баһылыга Андрей Новгородов интервьютугар:

«Саҥа түһүмэх федеральнай сокуону оҥорооччулар бу программаны «иждевенческай» дии санаан уларытыы киллэрээри гыналлар. Холобура, кистэл буолбатах, сорохтор саҥа квартираларын ылан баран, олорбот, атыылыыр, куортамныыр түгэннэрэ бааллар. Ол иһин хаарбах дьиэ хаһаайына иккис дьиэлээх, кыанар ыал буоллаҕына, компенсация эрэ төлөнөр диэн этэ – бастаанҥы кэпсэтиигэ. Оттон муниципальнай дьиэҕэ уонна кыаммат ыалларга саҥа схема, балаһыанньа толкуйдана сылдьар», – диэн эппитэ. Онон «Саахалланар туруктаах хаарбах дьиэттэн көһөрүү» государственнай программа социальнай ис хоһооно сүтэн эрэрэ көстүбүтэ. Ол кулун тутар 28 күнүгэр А. Шестаков аатынан культура киинигэр буолбут саҥа түһүмэх программаны Ленскэй нэһилиэккэ 2019-2025 сыллааҕы үлэтин билиһиннэрэр мунньахха биллибитэ. Саалаҕа тобус-толору дьон мустан Нам улууһун капитальнай тутууга управлениетын салайааччыта П.Д. Эверстовы, специалист С.С. Матвееваны, Ленскэй нэһилиэктэн тутууга уонна ОДьКХ боппуруостарыгар баһылыгы солбуйааччы П.И. Владимировы, тутууга уонна олорор дьиэ фондатыгар специалист В.Е. Сыроватскайы иһийэн олорон истибиттэрэ.

Ол эрээри салайааччылар кэпсээннэрэ кими даҕаны астыннарбатаҕа. Саҥа квартира 1 кв.м. 76 тыһ.солк., барыллаан ааҕыынан сыаната 3 мөл. 480 тыһ. солк. тэҥнэһэр диэни истээт да, саала иһэ оргуйа түспүтэ. Буолумуна, бу курдук мөлүйүөнүнэн суумаҥы истэн баран, мунньахха эрэл кыыма санаалаах кэлбит дьон санаата букатын да үрэллибитэ. Онно эбии мунньаҕы тэрийээччилэртэн биирдэстэрэ, Ленскэй нэһилиэк специалиһа: «Маҥнайгы түһүмэх хаарбах дьиэттэн көспүттэр «дьоллоох дьоннор», - диэн этэн кэбиһэн, төрүт даҕаны дьон санаатын ыспыта. Кини иннигэр, саалаҕа тобус-толору мустубут, «дьоло суох» дьон аймана олорбуттара...

(Салгыытын 3 стр.көр)

«ЫЙЫТ — ХОРУЙДУУБУТ"

ТЕЛ. 8 962 733 65 02

Анна Васильевна Делигразова, Партизан:

– Биһиэхэ араадьыйабыт иһиллибэтэҕэ ый буолла. Баһылыкпыт да, почталар да туох да хоруй биэрбэттэр. Тоҕотун билиэхпитин баҕарабыт.

«Нам улууһа» МТ баһылыга Юрий Слепцов:

- Кулун тутар 18 күнүттэн Нам улууһугар «Эҥсиэли» араадьыйа 104.3 долгуҥна үлэтин саҕалаабыта. 104.3 долгун атын долгуннарга баар араадьыйаларга мэһэйи үөскэппэт.

Бэйэ информ.

РЕКВИЗИТЫ ФОНДА ПОДДЕРЖКИ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ НАМСКОГО УЛУСА

ИНН 1417010525
БИК БАНКА 049805609
К/С 30101810400000000609
НОМЕР р/с 40703810276000001475
Дата открытия 06.02.2019
НАИМЕНОВАНИЕ БАНКА:
ЯКУТСКОЕ ОТДЕЛЕНИЕ №8603 ПАО Сбербанк г. Якутск,
Доп. офис №8603/060, 677007, г. Якутск, ул. Кирова, 29.

Билиҥҥи туругунан Фондаҕа уопсайа 8 мөл. 381 тыһ. 239 солк. үп киирдэ. ®

Биһиги сыахпытыгар

ХАҺЫАТ — ААҒААЧЧЫТЫНАН

Хаһыаппыт уонна «Отуу уота» литературнай түмсүү күннэрин чэрчитинэн, кулун тутар 19 күнүгэр 2 Хомустаахха сырыттыбыт. Ыалдьыттары хомустаахтар саха сиэринэн, сайаҕас санаанан итии чэйдээх, алаадьылаах көрүстүлэр.

Нэһилиэктэн Л.Е. Пестрякова — Үүнэр Кыыһа хаһыакка дойдутун сонунун, историятын, туруу үлэһит дьонун-сэргэтин, ыытыллар үлэ, тэрээһиннэр тустарынан тиһигин быспакка сырдатар. Нэһилиэккэ почта нөҥүө 17 ыал хаһыаты суруттаран аҕар. Олохтоохтор хаһыакка суруттарар баҕалаахтар эбит да, почтальон суоҕа атахтыыр эбит. Почтаҕа кэлбит хаһыаты дьон бэйэлэрэ кэлэн ылаллар. Онон үөһэ Сэргэлээххэ олорор ыаллар хаһыаттарын аллара түһэн ылалларын ыарырҕаталларын этэллэр.

Редактор В.Г. Касьянов хаһыат тахсыытын уруккутуттан саҕалаан билиҥҥи үлэтин, инники турар соруктары иһитиннэрбитин кэнниттэн, «Отуу уота» литературнай түмсүү хоһоонньуттара И.А. Бубякин — Чөҥөчөк, В.К. Попова — Талаһалаах Кыыһа, М.П. Мохначевская — Маарта-Мария уонна айар, суруйар дьоҕурдаах биир дойдулаахтара Л.Е. Пестрякова — Үүнэр Кыыһа бэйэлэрин төрөөбүт дойдуга анаабыт хоһооннорун аҕаан иһитиннэрдилэр, олохтоох библиотекаҕа кинигэлэрин бэлэхтээтилэр. Манна эбии айар-тутар олохтоох Надежда Слепцова, 2 Хомустаахтан төрүттээх Модут олохтооҕо Петр Жирков - Айхан бэйэлэрин хоһоннорун аҕаан сэҥээриини ыллылар.

Көрсүһүүгэ олохтоохтор олус көхтөөхтүк кытыннылар, бэйэлэрин санааларын үллэһиннилэр, улуустарын хаһыатын сэргиилэрин биллэрдилэр. Хаһыаты дьиэ кэргэн бары аҕар курдук оҕолорго, ыччакка аналлаах рубрикалар элбэхтэ тахсалларын, быйыл Нам улууһугар бурдук ыһыытын үлэтэ саҕаламмыта 210 сылыгар аналлаах историяны сырдатар матырыйааллар бэчээттэнэллэригэр баҕардылар. Кылаабынай агроном Илья Еремеев аатын үйэтитэн, нэһилиэктэргэ сэлиэһинэй сиэмэтин ыһан, күһүҥҥү атыы-кутуу дьаарбаҥкатыгар онтон ылбыт бурдуктарынан лэппиэскэ, алаадьы буһарыытыгар конкурс тэриллэрэ, улууска Георгий Кривошапкин аатынан бириэмийэ олохтоноро буоллар, - диэн Петр Тарскай санааатын үллэһиннэ. Матрена Максимова «суруллубут суоруллубат» диэн туран, наадалаах ыстатыйалары, киһи дуулаатын таарыйар хоһоннору мунньунан иһэрин, хаһыаты суруттарар хайаан да наадалааҕын дьонугар-сэргэтигэр туһаайан эттэ.

Дуобакка СР спордун маастарыгар кандидат Надежда Протопопова 10 дуоскаҕа биир кэмнээх сеансыгар оонньоотуттартан Лена Слепцова, Туйаара Быскасова, «Энсиэли» хаһыат корреспондена Иннокентий Иванов дьулуурдаах киирсиилэрин иһин грамотанан, сэмэй бэлэҕинэн наҕараадаланнылар. Хаамыска уонна хабылык улуустааҕы федерациятыттан Ольга Ядрихинская маастар кылааһыгар олохтоохтор сэргээн оонньоотулар.

С. АРГУНОВ

Улуус баһылыгын колонката

ААСПЫТ НЭДИЭЛЭҔЭ

Ааҕааччы дорообо!

Ааспыт нэдиэлэҕэ Нам улууһун баһылыктара Саха республикатын муниципальнай тэриллиилэрин сэбиэтин 8-с съезһигэр кыттыыны ыллылар. Хас биирдии тэрээһин үрдүк таһымнаахтык аһаан бириэмэ биллибэккэ ааста. Киэҥ ыҥырыылаах көрсүһүү кэмигэр республикабыт сайдыытыгар сыһыаннаах үгүс боппуруос ырытылынна.

Ил Дархан Айсен Николаев стратегическай уураахтарын олоххо киллэрии, государственнай тус сыаллаах программалар, тыа сирин территорияларын туруктаахтык сайыннарыы тула үгүс кэпсэтии таҕыста. Ил Дархан этиитигэр тыа нэһилиэктэригэр үөрэҕирии, доруобуйа харыстабыла, культура, предпринимательство, саҥа технология, инфраструктура сайдыылаах буолуохтаахтарын бэлиэтээтэ. Биһиги республикабыт олохтоохторо олох-дьаһах хаачыстыбата тупсарыгар, хамнас үрдүүрүгэр, бэйэ бородууксуйатын оҥорон таһаарыы саҥа өрүттэрин, үлэ миэстэтэ элбэх, хас биирдии дьиэ толору хааччыллыылаах буоларын туһугар баҕа санаалаахтар. Улуус баһылыга нэһилиэк баһылыктарын кытары бииргэ үлэлэстэҕинэ эрэ бу барыта олоххо киирэригэр көдьүүстээх буолуо диэн бэлиэтээтэ.

Маны тэҥэ Саха сирин бастакы президенэ Михаил Ефимович Николаев баһылыктар үөрэх тэрилтэлэрин кытары ыкса үлэлэһэҥҥит, кэнэҕэскитин дойдутун туһугар эҥкилэ суох үлэлиир-хамныыр специалистары иитэн таһааларга сүрүн болҕомтону уурун диэн сүбэлээтэ.

Түмүккэ этиэхпин баҕарабын, улууспут дьонун-сэргэтин интэриэстэрин көмүскүүр, этиилэрин, санааларын болҕомтоҕо уурар – сүрүн сыалбыт-сорукпут. Дойдубут сайдыыта бары биир кыһалҕабыт. Түмсүүлээх буоллахпытына, туох баар сокуон ирдэбилин, бэрээдэгин тутуһан туран сөптөөх быһаарыыны ылыннахпытына, туох барыта кыаллыаҕа, сатаныаҕа!

Болҕомтоҕут иһин махтал!

Юрий СЛЕПЦОВ, «Нам улууһа» МТ баһылыга

Т.Е. Сметанин төрөөбүтэ 100 сыла

БУОЙУНУ, СУРУЙААЧЧЫНЫ КЭРИЭСТЭЭҺИН

Дьылҕаны өтө көрбүт

«Үөскээбит силиһим бу үрдүк биэрэккэ.

Ол дьылга хаалбыта,

Оо, дьылҕа... Мин элиэ эйигин көрөбүн.

Сүрэҕим ыллаата».

Тимофей Сметанин «Көрүүй даа, бу Лена».

курдук тыллар... Чулуу убайбыт, Саха тыллаах сөбүлүүр, сүгүрүйэр киһибит – поэт, суруйааччы, драматург Тимофей Егорович Сметанин (25.11.1919 – 04.08.1947 с.) быйыл төрөөбүтэ 100 сылын бэлиэтиэхпит. Кини Ийэ дойдутун хорсуннук көмүскээбит буойун. Ону «За отвагу», «За боевые заслуги» мэтээллэрэ да бигэргэтэллэр. Кыргыһыы хонуутугар ыараханнык бааһыран дойдутугар эргиллэн кэлбитэ. Ол кэбирэтэн баара-суоҕа 28 сааһыгар олохтон туораабыта. Убайбыт барахсан өссө да элбэҕи айара-тутара, оҥороро хаалларбыта... Адьас кылгас кэмнэ бар дьоно сөбүлээн аҕаар, өйгө-санааҕа хатанар бэртээхэй айымныылары хаалларан барбыта.

Соторутааҕыта Кэбээйи улууһун 6 нэһилиэгин 7 оскуолатын үөрэнээччиларэ учууталларын, ветераннарын кытта, отучча буолан чулуу убайдара, биллиилээх суруйааччы, поэт, драматург, хорсун буойун Тимофей Егорович Сметанин төрөөбүтэ 100 сылын бэлиэтиир тэрээһиннэр чэрчиларинэн айар үлэтэ саҕаламмыт, үлэлээбит, олорбут, кэлбит-барбыт сирдэринэн экспедиция тэрийэн биһиги улууспутугар, Хаҥаласка уонна Дьокуускайга сырыттылар.

Ыалдьыттарбыт сүрүн соруктара: Тимофей Егорович олоҕун, үлэтин чинчийии, кини айымныыларын бар дьонугар билиһиннэрии, тиэрдии, аймахтарын, биир дойдулаахтарын кытары көрсүү.

Ыраахтан кэлбит, сонун соруктаах ыалдьыттарбытын Хатыҥ Арыытааҕы И.Е. Винокуров аатынан уонна Намнааҕы И.П. Сивцев аатынан музейдар дириэктэрдэрэ Афанасий Христофоров, Александр Копырин, үлэһиттэрэ истиҥник-иһирэхтик көрүстүлэр.

Ыалдьыттарбыт олохтоохторго Тимофей Сметанин олоҕун, айар үлэтин сырдаттылар, суруйааччы айымныыларынан литературнай дьүһүйүүлэри туруордулар, хоһоннорун, хоһонноругар айыллыбыт ырыалары иһитиннэрдилэр.

Көрсүһүү биир үтүө түгэнэ – биллиилээх суруйааччыбыт кыыһа Татьяна Тимофеевнаны уонна сиэнэ Алексей Алексеевиһы кытары көрсүһүү. Кэбээйилэр биир дойдулаахтарын кыыһыгар, сиэнигэр сибэкки дьөрбөтүн, «Былатыан суолунан бардарбыан» диэн хоһоонноох, икки чулуу суруйааччылар мөссүөннэрин үйэтиппит хартыыналарын бэлэхтээтилэр. Поэт бу хоһооно 1937 с. Нам оройуонун «Колхоз сирдьитэ» хаһыатыгар бэчээттэммитэ.

Сииттэ оскуолатын Т.Е. Сметанин уонна ф-м.н.к. М.С Лебедева аатынан пионерскай этэрээттэр пионердара суруйааччы хоһоннорун чообуотук аахпыттарын сэргээтибит. Нам, Кэбээйи дьоно киэн туттар киһибит, биир дойдулаахпыт, политическай-государственнай деятель В.Е. Колмогоров аатынан оскуола музейын дириэктэрэ Анна Сивцева Татьяна Тимофеевнаҕа оскуолатын коллективын уонна Тимофей Сметанин баһаатайдаабыт пионерскай лааҕырыгар туйгун үөрэнээччи буолан сыннаммыт Гоша Лебедев (үлэ, тыыл ветерана Егор Серафимович) оҕолоро ыыппыт кэһиилэрин туттарбыта барыбытын үөртэ, долгутта.

Бу дьоһун көрсүһүүгэ Сииттэттэн, Кэбээйи нэһилиэктэриттэн төрүттээх Намҥа олорор, үлэлиир ветераннар уонна экспедицияны салайсан кэлбит, өр кэмҥэ оройуон, улуус үөрэҕин управлениетын салайбыт, кэбээйилэр киэн туттар, ытыктыыр киһилэрэ Роза Андреевна Петрова олоҕу салгыыр ыччаттарыгар, Нам дьонугар-сэргэтигэр туһаайан эҕэрдэ, кэс тыл эттилэр.

И. ИВАНОВ.

ЦИФРОВИЗАЦИЯ – САЙДЫЫ МЭКТИЭТЭ

Бүгүн Нам улууһун үөрэҕин управлениетын инновацияҕа уонна информатизацияҕа салаатын салайааччыта В.Н. Дьяконованы көрсөн саҥа технологиялар биһиги улууспутугар хайдах киирэллэрин билистибит.

- Биһиги улууспутугар цифровой үөрэхтээһин ханнык хайысханан сайдарый?

- Улууспутугар информатизация кэккэ сылларга күүскэ сайынна. Цифровизация диэн информатизацияны салгыы сайыннарыы, ордук уустук таһым диэххэ сөп.

Күн бүгүн «Сетевой город. Образование» диэн автоматизированнай информационнай ситим нөҥүө үөрэх тэрилтэлэрин үлэлэрин кэтээн көрүү, салайыы; «Е-услуги» портал нөҥүө оскуолаҕа киириигэ сайабылыанньа ылыллар.

«Үөрэхтээһин туһунан» РФ 273 №-дээх федеральнай сокуонунан үөрэх тэрилтэлэрин официальнай сайтарын тутулларыгар уонна ис хоһоонноругар ирдэбиллэр бааллар. Улуус үөрэҕин тэрилтэлэрэ бары официальнай сайтардаахтар. Араас биричиинэлэринэн кимиэнэ эрэ ирдэбилгэ толору эппиэттиир, кимиэнэ эрэ кэккэ итэҕэстээх. Сорох оҕо саадтарыгар штат да суох. Биһиги официальнай сайтарбыт үгүстэрэ босхо платформаларга олоҕураллар. Кинилэр техническэй кыахтара орто. Улуустааҕы гимназия уонна М.К. Аммосов аатынан Хатырык орто оскуолата «Якстар» тэрилтэ «Сахаскул» диэн медиа-платформатыгар олоҕураллар. Ити сайтар техническэй кыахтара улахан, араас сыһыарыылардаахтар, үөрэтэр порталларга түргэнник киирэҕин. «Якстар» платформата киһи наадалааҕа биир сиргэ түмүллүбүтүнэн табыгастаах.

Дьон официальнай сайтартан уонна IT-ресурсалартан информация ылар. Сайтар функциональнай кыахтарын уонна ис хоһоонорун байытыыга ситимнээх үлэ ыытыллар.

2024 сылга диэри сөкүүндэҕэ 50 Мбит түргэннээх интернетинэн 100% хааччыллыахтаахпыт, сүрүн уопсай үөрэхтээһин программаларыгар цифровой технологиялар күүскэ киириэхтээхтэр.

Улууспут баһылыга Ю.И. Слепцов көҕүлээһининэн, IT-технологиялары сайыннарыыга күүстээх үлэ барар. Олунньуга IT-салаа сайдыытын ассоциацията Партизан оскуолатыгар форсайт-сессия ыыппыта. Муус устар 5-6 күннэригэр «Моя профессия - IT» диэн 3-с республикатааҕы конкурс улуустааҕы түһүмэҕэ ыытыллыаҕа. Бу тэрээһин IT-Хакатон форматынан барыахтаах. Үөрэнээччилэр специалистар сүбэлэринэн программнай продукт оҥоруохтаахтар. Маннык тэрээһиннэр оҕо сөптөөх хайысханы тутуһан өйүн-санаатын саахылыырыгар, тутан-хабан оҥоро үөрэнэригэр олус туһалаахтар.

- Экспериментальнай былаһааккалар тэриллиэхтэрэ дуо?

- Саҥаны киллэриэн баҕалаах оскуолалар экспертнэй сэбиэккэ бырайыактарын

көмүскүүллэр. Республикаҕа сыл аайы инновационнай бырайыактар конкурстара ыытыллар.

- Үөрэхтээһини цифровизациялааһын балай да элбэх үбү-аһы эрэйэрэ буолуо дии?

- Оннук. Билиҥҥи кэмҥэ оскуола үбүн-аһын хайдах туттарын бэйэтэ быһаарар. Оскуола директора «Учебные расходы» диэн ыстатыйанан оҕо ФГОС стандартын билэн тахсарын туһугар ханнык тэрил, лабораторнай оборудование, учебник ылары бэйэтэ быһаарар.

Оскуолалар кэнники сылларга компьютернай паркаларын саҥардыыга балай да үлэни ыыттылар. РФ үөрэҕин министрэ О. Васильева этэринэн, 2020 сылга электроннай учебниктар 11 сүрүн предметтэргэ киириэхтээхтэр. Ол гынан баран, кинилэр кумааҕы учебнигы олоччу солбуйуохтара суоҕа, оҕо кумааҕы да, электроннай да учебнигы тэҥҥэ туһаныаҕа диэн министр этэр.

Биһиги учууталларбыт цифровой үөрэтэр ресурстары уруокка тутталлар. Маны тэҥэ цифровой лабораториялар биология, тулалыыр эйгэ, физика, химия предметтэригэр; лего, робототехника набордара, электроннай каталогтар бааллар. Карантин кэмигэр оҕо дьиэтигэр олорон үлэлиир усулуобуйата тэриллэр.

- Билигин учууталлар аан дойду бастыҥ университеттарын он-лайн лекцияларын истэр кыахтаахтар дуо?

- Биһиги улууспутугар интернет түргэнэ 1,5-2,5 Мбит. Ким эрэ ТЦТР, ким эрэ спутниковай сибээһинэн туһанар. Он-лайн лекциялары төлөөн истиэххин сөп.

- Цифровой технологиялар эбии үөрэхтээһиҥҥэ элбэх кыаҕы биэрэллэр. Ол гынан баран, бу ресурсалар хаачыстыбалара хайдаҕый? Сорохторо оҕо сааһыгар сөп түбэспэттэр эбэтэр ис хоһооноро тутахтар диэн санаа баар.

- Саҥа технологиялар киириилэрэ тус сыал (самоцель) буолбатах. Кини үөрэх хаачыстыбатын тупсарыыга ананар. Оҕо бу урутаан иһэр технологияны туһанан билэр-көрөр дьоҕура сайдыахтаах, ыыра кэҥиир, сатабыла элбиир. Ресурсалар хаачыстыбалара араас: мөлтөх да, олох үчүгэй да баар.

- Кэлэр өттүгэр оҕоҕо сүрүн предметтэргэ кумааҕы учебнигынан, онтон атыныгар он-лайн үөрэнэр кыах бэриллиэ дуо?

- Билигин индивидуальнай үөрэнэр маршруттар диэн бааллар. Саҥа технологиялар оҕо доруобуйатын, кыаҕын көрөн, биирдиилээн сыһыаннаһыыга улахан оруоллаахтар.

- Кэнники сылларга учууталлар Казахстаҥҥа, Санкт-Петербурга, Москваҕа идэлэрин үрдэттилэр. Онтон айаҥҥа ороскуотурбакка, элбэх бириэмэни ыыппакка онлайн үөрэнэллэр дуо?

- Итинник үөрэнии көрүҥэ маассабайдык киирдэ. Платформаҕа киирэҥҥин сертификат ылыаххар диэри үөрэнэҕин. Бүтэһигэр бэрэбиэркэлиир үлэни оҥороҕун.

- Электроннай дневниктэр киириэхтэриттэн кумааҕы дневниктэргэ улахан болҕомто уруллубат курдук. Учуутал төрөппүтү кытта алтыһыыта аччаата.

- Итинник көстүү баар. Маныаха эмиэ былааннаах үлэ наада.

- Оҕо IT-киинэ аһыллыа дуо?

- Оҕо техническэй киинигэр IT-куруһуоктар үлэлииллэр. Киин ис хоһооно кэҥиир. Робототехника тэриллэрин сыаналара олус ыарахаттар. IT-технологиялары сайыннарыыга элбэх үп-ас ирдэнэр. Холобура Дьокуускайга аһыллыбыт «Кванториум» оҕо технопарката хас да мөлүйүөн суумалаах.

- Цифровой учебниктар оҥоһуллаллар дуо?

- Сыл аайы оскуолаларга саҥа учебниктар цифровой сыһыарыылаах кэлэллэр. Ону учууталлар да, үөрэнээччилэр да маассабайдык тутталлар.

А. КОРЯКИНА

«ДЬОЛО СУОХТАР» АЙМАНАЛЛАР

(Бүтүүтэ. Иннин 1 стр.көр)

Кыһыйан, абаран, сорохтор ытамньыйан ыла-ыла ыйытыы биэрэн, балаһыанньаттан тахса сатаабыттара да, тиһэҕэр син биир төлөбүрдээх диэҥҥэ кэлэн иҥнэ турбуттара. Онон мунньахтан эрэллэрэ эстэн, бүүс-бүтүннүү кураанахсыйан, ордук кырдьаҕас, саастаах араҥа, көмүскэлэ суох мунчааран, уку-һакы тахсан барбыттара.

Мунньах түмүгүнэн Нам улууһун капитальнай тутууга управлениетын салайааччыта П.Д. Эверстов санаатын үллэстэр:

– Билиҥҥитэ биһиэхэ «Квартираны босхо ылаллар», «Харчы төлөөн атыылаһаллар» диэн чопчу эппиэт кэлэ илик. Урукку программаҕа дойду уонна республика бэйэтин харчытын уктута. Бу кэлэр программаҕа республика харчы көрүмүөн сөп. Оччотугар сыанатын араастаһыытын олохтоох бэйэтэ төлүүр буолуон сөп. Ааспыт мунньахха бу туһунан эппиппит, ол гынан баран үгүстэр өйдөөбөтүлэр. Күнсарсын 2 мөл. төлөттөрөн эрэрбит курдук ылыннылар. Бу сыл бэс ыйын 20 күнүгэр сөбүлэһии түһэрсиллиэхтээх. Онно дойду уонна республика хаһыналарыттан хастыы бырыһыан, ханнык критерийдарга көрүллүбүттэрэ биллиэҕэ. Бу бырыһыаннартан биллиэҕэ – ким төһөнү төлүүрэ. Дьон хаарбах дьиэ уонна саҥа дьиэ араастаһыытын төлүүбүт диэн өйдөөтүлэр. Холобура, саҥа дьиэни 1 кв м. 76 тыһ. солк. ыллахпытына, сыаната 3 мөл. кэриҥэ буолар. Оттон эргэ дьиэлэри тардан-тардан 39 тыһ.солк. ыллахпытына биир киһи 1 мөл. 700 тыһ. солк. үөһээ төлүүр буолар. Ол гынан баран республикабыт олохтоохтортон барыларыттан бу сууманы төлөтүө суоҕа диэн эрэнэбит. СР архитектураҕа уонна тутуу комплексыгар министрэ Павел Аргунов, төһө кыаллларынан, олохтоохторго ночоото суох саҥа түһүмэх программаны үлэлэтиэхпит диэн этэр. Билиҥҥитэ эбии төлөбүр туһунан туох да ураах, ыйаах тахса илик. Биһиги ЖК 32-с ыстатыйатынан үлэлии олоробут. Манна ыйыллыбыт бэрээдэгинэн сирдэтинэбит. Ханнык дьиэ маҥнайгы түһүмэххэ хапсарын анал сыаналыыр хамыыһыйа быһаарыаҕа. Манна биһигини тэҥэ нэһилиэк, улуус депутаттара, дьиэ старосталара сыһыарыллыахтара. Сыаналыырбытыгар бастаан дьиэ төһө эргэрбитин, хас сыллаахха тутуллубутун, өссө хас сыл туруон сөбүн учуоттуохпут. Оттон харахха тута быраҕыллар олох куһаҕан туруктаах дьиэлэр, биллэн турар, бастакы түһүмэххэ киириэхтэрэ. Ыам ыйын бүтүүтэ улуус баһылыгынан бигэргэммит дьиэлэр көтүрүллэр испииһэктэрин улуус дьаһалтатын сайтыгар таһаарыахпыт.

– Ол гынан, маҥнайгы түһүмэх курдук «босхо» диэн суох буолар дуо?

– Билиҥҥи этиилэринэн, босхо диэн суох буолар. Ол гынан баран, наһаа 2-3 мөл.солк.төлөтүөхтэрэ суоҕа. Ханнык эрэ бырыһыанын төлөтүөхтэрэ. Бу боппуруоска чопчу эппиэт суох. Ити этиллибит сөбүлэһии түһэрсиллиитин кэнниттэн, ким төһө сууманы төлүүрэ критерийдэртэн (социальнай балаһыанньа туругуттан) биллиэҕэ.

Л.С. Павлова, 76 саастаах, Ленина 17 дьиэ олохтооҕо:

– Мин саҥа квартираламмат эбиппин диэн өйдөбүллээх мунньахтан тахсыбытым. Бу олорор дьиэбитин бэйэбит харчыбытыгар сыаналатар үһүбүт. Бу хаарбах дьиэни төһө сыанаҕа быһыахтара дии саныыгыт?! Ити эппит суумаларын сатаан өйбөр батарбаппын. Мин бу үс хостоох дьиэбин биир да хостооххо атастастахпына, ол араастаһыытын 1 да мөл. сатаан төлөөбөппүн. Мунньахха атыылаһыахпыт диэн буолбакка, хаһан биһиги учораппыт кэлэрий, хаһан биһиги дьиэбит тутулларын билээри, хаһан көһөрбүтүн истээри барбыппыт. Итиччэ элбэҕи төлөөн саҥа квартираланарбытын сэрэйбэтэхпит даҕаны. Итинник кэпсэтиилэри истибитим, ол гынан баран Намҥа үгүс ыал буор босхо дьиэлэннилэр, Дьокуускайга эмиэ босхо квартираламмыттарын билэбит. Бу курдук салҕанан бара туруо дии саныыр буоллахпыт. Биһиги уочараппыт кэлэр, онон биһигини бастакынан көһөрүөхтэрэ диэни истээри барбыппыт. Онтубут баара «төбөҕө бэрдэрдибит» ээ, олох «мах» баран хааллыахпытыгар дылы. Киһи тугу да булан кыайан эппэт даҕаны. Дьон араастаан киирэн ыйыта сатаата даҕаны, син биир муҥур уһукка кэлэн иҥнэ тураҕын. Онон туохха да, кимиэхэ да эрэлим суох. Эрэнэр туһунан санаабаппын даҕаны...

Людмила, үс оҕолоох соҕотох ийэ:

– Мунньахха сылдьан баран, өтөрүнэн саҥа квартираламмат эбиппин дии санаатым. Туохха да, кимиэхэ да эрэл суох буолла. 1 кв.м. 76 тыһ. солк. дииллэр. Биһиги уочараппыт кэлиэр диэри, ити суума хас эмэ бүк үрдүөҕэ. Бу олорор дьиэбин Ийэ хапытаалынан ылбытым. Элбэх оҕолоохпунан уһаайба анаабыттара да, чугас нэһилиэктэргэ, Намҥа уһаайба сирэ суох дииллэр. Уочаракка турбутум аҕыс сыл буолла. Онон туохха да эрэлэ суох олоробут...

Лена НОГОВИЦЫНА

ӨРКӨН ӨЙДӨӨХТӨР КҮӨН КӨРҮСТҮЛЭР

Сыллата ыытыллар «Тобул» кулууп интеллектуальнай оонньуута быйыл түөлбэлэринэн «Поле чудес» быһыылаахтык икки күн устата ыытылынна. Түөрт түөлбэттэн үстүү киһи кыттан, биир кыайыылаах киһи полуфиналга тахсар. Ол курдук, «Виктория» түөлбэттэн Рожина Марианна Дмитриевна, «Граф Биэрэгиттэн» Петрова Людмила Васильевна, «Саһарҕаттан» Васильев Моисей Павлович, «Молодежнайтан» Матвеев Анатолий Матвеевич полуфиналга таҕыстылар. Аны муус устар ыйга икки түөлбэ кыттыаҕа.

* * *

Кулун тутар 16 күнүгэр Аппааны бөһүөлэгин КСК спорт саалатыгар XIII-с Республикатааҕы Олоҥхо ыһыаҕын көрсө, Хатыҥ Арыы нэһилиэгэр «Норуот айымньытын сылын» биллэрэр тэрээһин буолла. Бу күн нэһилиэк тэрилтэлэрэ, общественность, түөлбэлэр бары сахалыы таҥнан-симэнэн кэллилэр. Тэрээһин кыттааччыларын алаадьынан, быырпаҕынан күндүлээн көрүстүлэр.

«Чороон» СК үлэһиттэрин толоруутугар Бэдьээлэ «Дьырыбына Дьырылыатта Кыыс Бухатыыр» олоҥхоттон быһа тардыыны «Одун» олоҥхо толороччуларын бөлөхтөрө көрдөрдүлэр. Тэрээһиҥҥэ «Битии» уонна «Оһуор» үҥкүү бөлөхтөрө, «Дьүһүйүү» - «Сандаара» оҕо саадын коллектива уонна инфекционнай балыыһа коллектива кытыннылар.

Маны таһынан саха бастыҥ мааны таҥаһын быһыытын-таһаатын, киэргэлин-симэҕин уратытын, итэҕэлгэ ситимнээх бэлиэлэрин туһунанИл Дархан гранын кыайыылааҕа, РФ нэһилиэнньэҕэ бытовой өҥөнү оҥоруу уонна оҥорон таһаарыы туйгуна, «Золотой стежок» конкурс Гран-при хаһаайката, үлэ ветерана, үрдүк категориялаах иистэнньэҥ Маргарита Ивановна Чеснокова сүбэ-ама биэрдэ, маастар кылаас көрдөрдө.

* * *

Хатыҥ Арыы нэһилиэгэр үлэлиир 23 киһилээх ДНД «Хотой» общественнай тэриллиигэ үс сыл командирынан үлэлээбит Герасимов Мичил Борисович улууска барбытынан, сүбэ-мунньахха саҥа командирынан Гаврильев Николандр Васильевич талылынна. Саҥа соруктар, үлэлэр былааннаннылар. Хатыҥ Арыы нэһилиэк аҕа сүбэтин председателинэн Кривошапкин Дмитрий Васильевич ананна. Кини бу иннинэ Кыһыл Дэриэбинэ аҕа сүбэтин председателинэн үлэлээн кэлбитэ.

* * *

Нам улууһугар нэһилиэктэр истэригэр бастакы бөлөхтөргө ыытыллыбыт саахымат чемпионатыгар Хатыҥ Арыы IV миэстэ, онтон дьахталларга Жиркова Туйаара Ивановна I миэстэ буоллулар.

* * *

2018 сыл түмүгүнэн Хатыҥ Арыы нэһилиэгин дьахтар сэбиэтэ II бириистээх миэстэни ыллылар.

* * *

Улуустааҕы оҕо саадын иитиллээччилэригэр ыытыллыбыт «Боотурдар оонньуулара» күрэхтэһиигэ Граф Биэрэгинээҕи «Ромашка» оҕо саадын хамаандата I миэстэни ылла.

* * *

Кулун тутар 19 күнүгэр ыытыллыбыт улуустааҕы «Көлүөнэ ситимэ» күрэхтэһиигэ Аппааныттан Игнатьева Александра Даниловна кийииттэрин Екатерина Степановнаны, Туйаара Владимировнаны, сиэнинээн Даринаны кытта ситиһиилээхтик кыттан «Мин дьиэ кэргэним — мин киэн туттуум» анал аат хаһаайката буолла.

Н.Д. СИВЦЕВА, Аппааны

СЭРГЭХ КҮРЭХТЭҺИИ

Матрена Семеновна Иванова салайааччылаах улуустааҕы доруобуйаларыгар хааччахтаах дьон түмсүүтэ Үөдэйгэ нэһилиэк дьаһалтатын, сынньалаҥ киинин үлэһиттэрин кытта бэрт сэргэх, көхтөөх тэрээһини ыыттылар. Хатыҥ Арыы, Үөдэй, Хамаҕатта, Нам, 1 Хомустаах нэһилиэктэрэ кытыннылар. Кэлбит ыалдьыттары Үөдэй нэһилиэгин баһылыгын солбуйааччы Ф.В. Николаев, улуустааҕы социальнай харалта специалиһа А.М. Баишева, общество түмсүүтүн председателэ М.С. Иванова эҕэрдэлээтилэр. Өр сылларга обществоҕа үлэлээбит бастыҥ активистарга, нэһилиэк түмсүүлэрин председателлэригэр Россияҕа социальнай харалта тэриллибитэ 100 сыллаах юбилейдаах бэлиэлэрин А.М. Баишева үөрүүлээх быһыыга туттарда.

Бу күн нэһилиэктэртэн кэлбит хамаандалар биэс түһүмэҕинэн күрэхтэстилэр: бэйэни билиһиннэрии, олоҥхо сылынан фольклор көрүҥэр эҕэрдэ нүөмэр, викторина, дартс уонна сыалы табыы. Түмүккэ Нам «Сулус» хамаандата инники күөҥҥэ таҕыста. Иккис миэстэни Хамаҕатта «Дьулуур», үһүс миэстэни «Дьулус» Үөдэй хамаандалара ыллылар. Бу күн тарбахтарыгар талааннаах дьон быыстапкалара тардылынна. Бастыҥ 10 кыттааччыларга анал ааттар иҥэрилиннилэр. Дьоро күнү «Сарыал» сынньалаҥ кулууп үлэһиттэрэ кэрэ ырыанан, көрдөөх оонньууларынан киэргэтэн, тэрээһини сэргэхтик ыыттылар.

БОКСА САЙДАРЫН ТУҺУГАР

Кулун тутар 21-23 кк. Үөдэй орто оскуолатын көҕүлээһининэн, Россия бастыҥ тренерэ, бүтүн Европа уонна Азия норуоттарын кикбокса федерациятын түүлээх тренерэ Анатолий Иванович Барашков бириигэр ыытыллар оҕолорго бокса бастакы аһаҕас күрэхтэһиитэ үрдүк таһымҥа буолан ааста.

Анатолий Иванович спорт туругура сайдарыгар сүдү кылаатын киллэрсибит чулуу киһи, учууталлар учууталлара, ытыктанар уопуттаах салайааччы, Үөдэй нэһилиэгин, Нам улууһун Ытык киһитэ. Сыралаах үлэтин физкультура учууталынан саҕалаабыта, 30-ча сыл устата Үөдэй орто оскуолатын директорынан таһаарыылаахтык үлэлээтэ. Билигин даҕаны сатабыллаахтык салайбыт оскуолатыгар үлэ харыстабылын салайар уонна боксаҕа общественнай тренерынан үлэлиир. Анатолий Иванович Үөдэй нэһилиэгин кэрэ айылҕатын таба туһанан, ыччаты хайыһар, бокса, кикбокса курдук уустук көрүҥнэргэ республикаҕа, Россияҕа, Европаҕа, Азияҕа биллэр спортсменнары иитэн таһаарда. Үөрэнээччилэрэ, коллегалара, эдэр тренердэр, төрөппүттэр, нэһилиэк дьоно-сэргэтэ киниэхэ махтаналлар.

Күрэхтэһии 4 бөлөҕүнэн ыытылынна. Уопсайа 50 оҕо Үөһээ Бүлүүттэн, Горнайтан, Дьокуускайтан, Нам улууһун 7 нэһилиэгиттэн: Үөдэйтэн, Партизантан, Намтан, Аппааныттан, Граф Биэрэгиттэн, Бөтүҥтэн, Модуттан кытыннылар. 2009 – 2010 с.т. 26 кг диэри - Черепанов Володя (Горнай) – I м., Халдеев Руслан (Хатыҥ Арыы) – II м., Софронов Айдын (Хатыҥ Арыы) - III м., Варламов Кэскил (Горнай) – I м., Аргунов Коля (Горнай) – II м., Сосин Самсон (Үөдэй) – III м.; 28 кг - Ларионов Егор (Граф Биэрэгэ) – I м., Сивцев Вадим (Хатыҥ Арыы) – II м., Кириллин Сулустаан (Бөтүҥ) – II м.; 34 кг - Бережнев Саян (Граф Биэрэгэ) – I м., Сивцев Ренат (Нам) – I м., Макаров Олег (Хатыҥ Арыы) – III м. буоллулар.

2007 – 2008 с.т. оҕолорго 28 кг диэри Акимов Вадим (Үөһээ Бүлүү) – I м., Собакин Слава (Нам) – II м., Шапошников Маркел (Нам) – III м.; 30 кг - Попов Эрхан (Нам) – I м., Ларионов Владислав (Граф Биэрэгэ) – II м.; 32 кг - Дьяконов Оскар (Нам) – I м., Охлопков Арылхан (Үөдэй) – II м., Петров Никита (Нам) – III м., Авксентьев Афоня (Нам) – III м.; 34 кг - Попов Арьян (Нам) – I м., Кутуков Рома (Дьокуускай) – II м., Тоноев Андрей (Үөһээ Бүлүү) – III м. ыллылар.

36 кг - Дьяконов Рафаэль (Үөдэй) – III м., Прототопопов Данил (Нам) – III м., Аммосов Айаан (Үөһээ Бүлүү) – I м., Филиппов Валентин (Нам) – II м.; 38 кг - Сивцев Володя (Нам) – I м., Кириллин Байдам (Үөдэй) — II м.; 44 кг - Бурнашев Данил (Нам) – I м., Барашков Ян (Нам) — II м; 48 кг - Заровняев Уруйдан (Нам) – I м., Кугданов Марат (Нам) — II м. таҕыстылар.

2005 – 2006 с.т. оҕолорго 26 кг диэри - Кириллов Айаал (Горнай) – I м., Дедов Мирослав (Граф Биэрэгэ) – II м., Бетюнскай Петя (Граф Биэрэгэ) – III м; 40 кг - Ильин Владик (Нам) – I м., Винокуров Вячеслав (Модут) – II м., Семенов Леня (Нам) – III м.; 42 кг - Десяткин Эрхаан (Нам) – I м., Оленов Андрей (Горнай) — II м.; 46 кг - Бережнев Дима (Граф Биэрэгэ) – I м., Шамаев Айсан (Модут) — II м.; 48 кг - Андросов Рудольф (Үөһээ Бүлүү) – I м., Попов Мирослав (Нам) - IIм. ыллылар.

2003 – 2004 с.т. 46 кг диэри - Попов Альберт (Нам) – I м., Дьяконов Володя (Үөдэй) – II м.; 48 кг - Габышев Ньургун (Үөдэй) – I м., Колесов Антон (Модут) – II м. буоллулар.

Бастыҥ боксердарга аттар ананнылар: «Кэскиллээх боксер» - Сосин Самсон (Үөдэй), «Бастыҥ боксер» - Аммосов Айаан (Үөһээ Бүлүү), «Күрэхтэһии кыайыылааҕа» - Кириллов Айаал (Горнай), «Техникалаах боксер» - Десяткин Эрхаан (Нам).

А.И. Барашков иитэн таһаарбыт спортсменнара, спорт бэтэрээннэрэ, улуус баһылыга Ю. Слепцов, нэһилиэк баһылыга С. Ядреев, I Хомустаах нэһилиэгин баһылыга В. Жирков, Модут нэһилиэгин баһылыга П. Сокольников, улуус боксаҕа спордун федерациятын салайааччыта Н. Степанов, үөрэх управлениетын начальнига Е. Ядреева, оскуола директордара, дьиэ кэргэн спортивнай династиялара (А.Д. Босиков, И.С. Охлопков, Ю.А. Эверстов, А.И. Барашков, А.А. Зырянов), баһынай хаһаайыстыбалар, нэһилиэк түөлбэлэрэ, тэрилтэлэрэ спонсордаатылар, сыаналаах бириистэри туруордулар. Барашковтар дьиэ кэргэн анал бириистэрин күн бүгүн республика чиэһин Россия таһымыгар көмүскүүр кэскиллээх спортсменнарга Евгений Шестаковка, Дархан Барашковка, «Бастыҥ тренер» үрдүк ааты Дмитрий Валентинович Черноградскайга туттардылар.

Тэрээһин үөрүүлээх аһыллыытыгар улуус үөрэҕин управлениетын салайааччытын солбуйааччыта Дь.И. Баишев, бокса федерациятын председателэ Н.Н. Степанов, спорт ветераннара кыттыыны ыллылар. Төгүрүк остуолу күрэхтэһии кылаабынай судьуйата И. Зырянов иилээнсаҕалаан ыытта. Төгүрүк остуолга Нам улууһугар бокса сайдыытын тула кэпсэтии буолла. Республикаҕа Үөдэй нэһилиэгэ боксаҕа, хайыһарга инники күөҥҥэ сылдьарын, билигин улуус үрдүнэн боксаҕа 5 тренер хамнастаах үлэлиирин, оҕолорго спортивнай разряд биэриитигэр үлэлэһиэххэ диэн эттилэр. Тренер штата тиийбэтин, сорох тренердэр общественнай үлэ быһыытынан оҕолору дьарыктыылларын туһунан боппуруос сытыытык турда. Инникитин бокса федерацията коммерческайа суох тэрилтэ быһыытынан үлэлэһэрэ буоллар, үп-харчы көрүллүө этэ диэн санаалаахтар. Тренердэр сайын бокса лааҕырдарын арыйар наадалааҕын ыйдылар. Бокса дьарыга оҕо олоххо бигэтик үктэнэригэр, көнө суолга турунарыгар, профилактика үлэтигэр күүс-көмө буоларын бигэргэттилэр. Түмүккэ А.И. Барашков эдэр тренердэргэ биһиги киһини иитэн таһаарыахтаахпыт диэн сүбэ-ама биэрдэ, махтанан туран ситиһиилэри баҕарда.

Күрэхтэһиини үөрүүлээхтик сабыыга Нам улууһун баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйааччы П. Абрамов, Көбөкөн нэһилиэгин баһылыга Д. Бугаев, Салбаҥ оскуолатын дириэктэрэ М. Пермякова, Көбөкөн оскуолатын дириэктэрэ С. Иннокентьев кыттыыны ыллылар.

Чахчы даҕаны, Үөдэй нэһилиэгэр бокса күүскэ сайдан, үгүс спортсменнар иитиллэн тахсыбыттара Ол биллэн туран, Анатолий Иванович сүдү өҥөтө. Күн бүгүн Үөдэйтэн төрүттээх 7 оҕо Россия таһымыгар кытталлара хайҕаллаах. Үөдэй оскуолатыгар үөрэммит, боксаҕа эрчиллэн тахсыбыт Василий Егоров билигин Россияҕа биллэр боксер, икки төгүллээх Европа, Россия чемпиона.

Үөдэй оскуолата билиҥҥи тэтимин ыһыктыбакка спортивнай хайысхалаах оскуола буоларга былааннаах үлэни хамнаһы ыытар.

Е. ЭВЕРСТОВА, Үөдэй

Спорт — дьулуур, спорт — тулуур

СИТИҺИИЛЭРИ ЭРЭНЭ КҮҮТЭБИТ

«Модун» спортивнай комплекс чэпчэки атлетикатын манеһыгар оҕолор ортолоругар «Сааскы харанҕаччылар» диэн күрэхтэһии ыытылынна. Бу атах оонньуутун аһаҕас республикатааҕы күрэхтэһиитигэр барыта 10 хамаандаттан 150 эдэр спортсменнар күүстэрин холостулар. Манна 2005-2006 сыл төрүөх уолаттарга Нам улууһуттан Алик Никонов 61 м. 09 см. ыстанан II миэстэни ылла. Онтон 2009-2010 сыл төрүөх кыра кыргыттарга Лена Попова 29 м. 88 см. түмүгү көрдөрөн, пьедестал үрдүк үктэлигэр таҕыста. Онон бу оҕолор күүстэрин толору туһанан киирсибиттэрэ көстөр. Аныгыскы күрэхтэһиигэ өссө үрдүк түмүгү ситиһэллэрин эрэнэ күүтэбит!

* * *

Кулун тутар 23-24 күннэригэр Мэҥэ Хаҥалас улууһун Матта нэһилиэгэр мас-рестлиҥҥэ 2002, 2003, 2004 сыл төрүөх уонна онтон кыра саастаах оҕолорго Николай Прокопьевич Свинобоев - Тэрэлээй бириииһигэр республикатааҕы турнир ыытылынна. Барыта 120 оҕо мустан, ким уонна хайа хамааанда ордук бэлэмнээҕин тургутустулар. Намтан улахан уолаттарга Гоша Сивцев 50 киилэҕэ II, кыра уолаттарга 36 киилэҕэ Миша Марков III миэстэлэри ыллылар.

* * *

Кулун тутар 28-31 күннэригэр Хабаровскайга кикбоксиҥҥа улахан чемпионнары быһаарар (чемпионат) уонна Үһүк-Илиҥҥи федеральнай уокурукка бастыыр иһин күрэхтэһии «фулл контакт лоу киком» диэн арахсыы көрүҥнэ ыытылынна. Барыта 120 кыттааччы: Приморскай кыраайтан, Еврейскэй автоновнай уокуруктан, Камчаткаттан, Сахалинтан, Забайкальеттан, Бурятияттан, Саха сириттэн уонна Хабаровскайтан кытыннылар. Саха сирин хамааандатыттан, Нам I нүөмэрдээх оскуолатын 10-с кылааһын үөрэнээччитэ Максим Эверстов 57 киилэҕэ кыттан III миэстэни ылла. Мантан кини тирэх ылан, өссө күүскэ дьарыктанарыгар уонна тренеригэр Д.В. Черноградскайга күүстээх соругу уонна эрэли үөскэттэ.

* * *

Кулун тутар 28-31 күннэригэр Дьокуускайга «Кыайыы 50 сыла» спорт дыбарыаһыгар волейболга дьахталларга уонна эр дьоҥҥо бастакы лигатын быһаарыылаах Саха республикатын күрэхтэһиитэ ыытылынна. Манна күүстээхтэртэн күүстээхтэр талыллан: М.К. Аммосов аатынан ХИФУ, Амма, Уус Алдан, Ленскэй, Дьокуускай, Чурапчы, Өлүөхүмэ, Мирнэй, Нам уо.д.а. хамааандалара күүстэрин холостулар. Улууспут уолаттара бэрт интэриэһинэй албастары туһанан (капитан А. Жерготов) финалга Чурапчы хамааандатын кыайан, пьедестал үрдүк үктэлигэр таҕыстылар. Үһүс-төрдүс миэстэлэри Дьокуускай, Амма хамааандалара үллэһиннилэр.

* * *

Үөдэй нэһилиэгэр кулун тутар 30 күнүгэр хайыһарга «Нам улууһа» МТ суотугар киирэр комплекснай спартакиада ыытылынна. Хайыһар көрүҥэ урукку өттүгэр Үөдэйгэ, I Хомустааххa, Модукка уонна Намҥа сайдыбыт буоллаҕына, бу да сырыыга ити нэһилиэктэр көхтөөхтүк кытыннылар. Барыта 10 хамааанда кыттынна. Сааскы ылаҥы күн хайыһар быраанныгын чахчы үчүгэй туругунан көрүстэ.

Бары хамааандалары ыраах аҕынан кыайан, хайыһар оскуолатын биһигэ буолбут Үөдэй хамааандата бу да сырыыга аатын түһэн биэрбэтэ, кыайыылаах аҕынан таҕыста. II, III миэстэлэри I Хомустаах уонна Ленскэй нэһилиэк хамааандалара ыланнар бастакы бөлөх миэстэлэрин быһаардылар. Иккис бөлөххө: Модут, Хатырык уонна II Хомустаах хамааандалара ити бэрээдэгинэн миэстэлэрин быһаарыстылар. Хомойуох иһин, кыра нэһилиэктэртэн Арбын уонна Никольскай эрэ хамааандалара кытыннылар.

ОНТУОН

Миигин тэҥнээҕин курдук көр

Кулун тутар 12 күнүгэр Нам сэлиэнньэтин кырдьаҕастарын балаҕаныгар Нам улууһун көрбөттөр обществоларын 2018 сыллаах үлэтин отчуоттуур мунньаҕа буолла. Отчуоту улуустааҕы көрбөттөр обществоларын председателэ Алексей Соловьев оҥордо.

МФЦ специалиһа Иванна Индеева инбэлиитэр реабилитацияларын программатын оҥоруутун туһунан сиһилии билиһиннэрдэ, ыйытыыларга хоруйдаата. Социальнай харалта начальника Февронья Охлопкова саҥа уларыйыылары билиһиннэрдэ уонна ыйытыыларга чуолкай хоруйу биэрэн, кэлбит дьону астыннарда.

Улуустааҕы көрбөттөр обществолара былаан быһыытынан, киэҥ далааһыннаах үлэни ыытта. Ол курдук, 15 инбэлииккэ дьиэлэринэн сылдьан хайдах олороллорун көрдүлэр. Олорор дьиэлэрин тупсарыыга 2018 сылга государственнай субсидиянан, биир инбэлиит толору хааччыллыылаах дьиэни ыларыгар көмөнү оҥордулар. Санаторнай-курортнай эмтэниигэ 24 киһи сырытта. Ол иһигэр Республикатааҕы уонна олохтоох кииннэргэ туһаннылар. 8 киһи компьютеры туһанарын ситистилэр. Республика бюджетыттан илиигэ кэтэр, саҥарар чаһынан 11 киһини, мобильнай телефонунан 11 киһини хааччыйдылар. Библиотекаҕа саҥарар кинигэни истэ 10 киһи сырытта. «Туймаада», «Забота-Арчы», «Наша жизнь» хаһыаттарга сурутууга көхтөөхтүк кыттаннар, республика сонуннарын мэлдьи истэ, ааҕа-билэ олороллор.

ҮЛЭ ТЭТИМЭ КҮҮҺҮРЭР

Республикаҕа ыытыллар тэрээһиннэргэ мэлдьи көхтөөхтүк кытталлар. 2018 сылга Республикаҕа тыа сирин улуустарын сыллааҕы үлэлэрин түмүгүнэн Нам улууһун көрбөттөрүн обществота I миэстэни ылары ситиспитэ.

Сыллааҕы отчуокка аҕыйах нэһилиэктэн иккилии, үстүү киһи кэлэн кытынна. Ордук көхтөөхтүк Хамаҕатталар, Хатыҥ Арылар кытталлар. Отчуот итии чэйдээх, санаа үллэстиилээх остуолунан түмүктэннэ.

Бу общество председателэ өр кэмнэ ситиһиилээхтик үлэлээбитэ, дьон туһугар болҕомтото сыллата улаатан, кэҥээн иһэр. Онон Алексей Николаевичка общество чилиэттэрэ барҕа махталларын этэллэр. Общество секретара Наталья Лаврентьевна, өссө да бу үлэҕэ көмөтө өйөбүл буола турдун. Инникитин да кыаммат дьон туһугар сыралаах үлэҕит тахсыылаах буолан көрөр-истэр дьоҥҥут махталларын ыла туруҥ.

Е. ЧЕРНОГРАДСКАЯ

Ааспыт олохпут ахтылҕана

Билигин дьон күн-дьыл уларыйыытын, туругун бэлиэтэнэр, дьоҥҥо-сэргэҕэ хаһыатынан, интернет ситиминэн биллэрэр буолбута болҕомтону тардан эрэр быһыылаах. Мин тохсунньуттан саҕалаан, күн-дьыл билгэлэрин тэҥнээн көрөр буолан эрэбин, син сөп түбэһэр курдук эбит.

Муус устар 1 күнүнээҕи билгэҕэ этиллибитинэн туллуктар кэлэр күннэрэ. Ол туллуктар барахсаттары, билигин киһи ханна кэтиэ эбитэ буолла? Былыр диэххэ... Алта-сэттэ саастаахпар, 1947-1950 сыллардаахха Үөдэйтэн 2,5 көстөөх Төгүрүппүт алааска кыстыырбыт, сайынын Дугалаах сайылыкка көһөрбүт. Дьэ, ол саҕана туллуктар кэлэллэрин кэтээн, күүтэн элбэхтик бодьуустаһар этим. Тоҕо диэтэргин хас да ыал буолан кыстыыр этибит. Онно мин собуссоҕотох оҕобун, дьоммор да, убайдарбар-эдьиийдэрбэр да мэһэй буоларым иһин аралдьытаары: «Сыллыа, Елискэ, сотору туллуктар кэлиэхтэрэ, ону эн кыбыыга туһахтаар. Элбэҕи туттаххына үтэһэлээн сиэхпит, наһаа минньигэс эттээх буолар», - диилларэ уонна туһах оҥорон, ханна, хайдах иитэрбин көрдөрөн биэрэллэрэ.

Биир күн кыбыыга оонньуу сырыттахпына хара былыт устан иһэринии туллуктар көтөн кэлэн, миигиттэн куттаммакка түстүлэр да, чыып-чаап буолан от сыатын тобугуратан бардылар. Соһуйан хаалан балай эмэ көрөн турдум, онтон өй ылан сонуммун кэпсии охсоору хотоҥҥо ийэбэр, эбэбэр, субайдар хотонноругар эдьиийдэрбэр сүүрэ сылдьан ыһыы-хаһыы бөҕөтө буоллум. Дьонум онно эрэ кыһаммакка: «Ээх-ээх чэ, бар оонньоо, көр», - диэтилэр.

ТУЛЛУКТАР КЭЛЛИЛЭР...

Убайдарым от тиэйэ барбыттар, бааллара буоллар сэргиэхтээх этилэр. Эһэм үлэлиир балаҕаныттан үс туһахпын аҕалан, туллуктар аһыы сылдьар сирдэригэр ууртаалаан баран көрөн турдум, биир да туллук чугаһаабат. Убайдарым сымыйалаабыттар диэн кыыһыран, хаһан от тиэйэн кэлэллэрин күүтэ таарыйа суолга баран оонньоотум. Дьонум өр да буолан баран оргууй аҕай үс оҕуһунан от тиэйэн кэллилэр. Кыбыыга отторун сүөкүүллэригэр туллуктары баттаталлара буолуо диэн аймана-аймана сүүрэкэлии сырыттахпына, оройго биэрэн Хас да хонон баран күүлэҕэ эмиэ элбэх туллук сытарын көрөн, ийэбэр күөс буһара турдаҕына: «Туллуктарбын миинҥэ уган буһар эрэ»,- диэбиппэр,- «Үргээбиккит дуо?» - диэбитигэр,- «Үргээбиппит»,- диэн баран күөскэ киллэрэн уган кэбистим. Ийэм миин кута туран: «Дьэ, сордоох да оҕоҕун», - дии-дии күөһүттэн түүлэри халбыйа сатыы турар эбит. Тэриэлкэлэрбититтэн түүнү ыла-ыла истэхпит дии... Буруйум иһин убайдарым кистии-саба түүлэри мин тэриэлкэбэр куппуттара. Дьэ, ити курдук, оскуолаҕа киириэм иннинэ дьоммун «бултаан» аһатан турардаахпын.

Елена НЕУСТРОЕВА,
I Хомустаах

Филологическай наука доктора Н.Е. Петров суруйарынан, оһуохай түҥ былыргы кэмтэн силистэнэн-мутуктанан, дьон тугу барытын дуулаан-иччилээн өйдүүрүн саҕана үөдүйбүт буолуон сөп. Сэбиэскэй кэмҥэ сорох улуустарга оһуохайдаабат буола сылдьыбыттара. Республикатааҕы «Оһуохай» обществотын председателэ, СР культуратын туйгуна Александр Данилов: «Оһуохайы 3 идэни баһылаабыт киһи сатаан этэр. Оһуохайдьыт поэт, ырыаһыт уонна үҥкүүһүт буолуохтаах».

Н. Платонов 1994 сыллааахха «Кэпсээнтэн кэпсээн» диэн кинигэтигэр Сергей Зверев-Кыыл Уола Элгээйигэ Октябрьскай революция 30 сыллаах юбилейдаах ыһыаҕар тыһыынча киһини оһуохайдаппытын маннык суруйар: «Сергей Зверев бастакы күн түһүлгэтин киэһэ 6-7 чааска саҕалаан баран, сарсыарда 5-6 чаас саҕана эмиэ этэ сылдьара». Сергей Зверев күн сирин күндүтүн, сир-дойду сиэдэрэйин, баай айылҕаны, энгсилгэннээх сүүрүктээх Элиэнэ Эбэ Хотуну, кыраһыабай кыргыттары, дьахталлары, хорсун хоодуот уолаттары, сүүрүк аттары уустаан-ураннаан хоһуйан эппит. С. Зверев поэт буолан тугу көрөрүн хоһуйан эттэҕэ. Үҥкүүлүүр дьоҕурдаах С. Зверев «Оһуор үҥкүүтүн» туруоран, Сунтаардар Москваҕа баран үҥкүүлээн кэллэхтэрэ.

ОҺУОХАЙДЬЫТТАРБЫТ АЛБАН АТТАРЫН ҮЙЭТИТИЭҔИҤ!

Быйыл улууспутугар Олонгхо ыһыаҕа буоларынан сибээстээн, Т.И. Евсеева салайааччылаах «Оһуохай» түмсүү 3-с сылын нэһилиэктэринэн сылдьан оҕо уһуйааннарын иитиллээччилэригэр, оскуола үөрэнээччилэригэр, улахан дьоҥҥо оһуохай туһунан кэпсээн, оһуохайдатан кэллибит.

«Оһуохай» түмсүү, Олонгхо дьиэтэ (дир. В.В. Колпашникова), культура управлениета (специалист А.А. Трофимова), улуустааҕы үөрэх управлениета (спец. А.Д. Сергеева) үөрэнээччилэр ортолоругар «Оһуор үҥкүүтэ - оһуохай» диэн дакылаат ааҕыытын конкурсун ыыттыбыт. Тэрээһин сыалынан-соругунан оҕо олорор нэһилиэгэр, улууһугар урут оһуохай этэ сылдьыбыт, этэ сылдьар дьонун-сэргэтин үөрэтии, тарҕатыы, кинилэргэ ытыктабылы үөскэтии буолар.

Конкурска 6 оҕо кытынна. Хатыҥ Арыы орто оскуолатын 5-с кыл. үөрэнээччитэ «Түөлбэм оһуохайын түмсүүтэ» дакылаатыгар Нам улууһугар 2014 сыллаахха «Оһуохай» түмсүүнү тэрийбит Хатыҥ Арыы нэһилиэгин Ытык киһитэ Евсеева Татьяна Ивановна олоҕун, үлэтин чинчийбит. Хамаҕатта орто оскуолатын 7-с кыл. үөрэнээччитэ Филиппова Санаайа Чурапчыттан төрүттээх, үлэ, спорт, тыыл, сцена ветерана Феофанов Егор Михайлович туһунан суруйбут. Хатыҥ Арыы орто оскуолатын 7-с кыл. үөрэнээччитэ Неустроева Сааскылаана «Үлэ Кыһыл знамята орден» кавалера, үлэ, сцена ветерана, оһуохай этэ сылдьыбыт хос эбэтэ Ощепкова Варвара Титовна уонна эбэтэ, «Оһуохай» түмсүү салайааччытын солбуйааччыта Бястинова Мария Михайловна ийэтэ Варвара Титовнаны утумнаан оһуохай этэрин сырдаппыт. Улуустааҕы гимназия 8-с «б» кыл. үөрэнээччитэ Хорунов Вадим оҕо сайдарыгар тулалыыр эйгэтэ, төрөппүттэрэ, эбэтэ, эһэтэ, республика Дархан этээччитэ Валентин Васильевич Хорунов улахан сабыдыалын, олук уурбуттарын уонна оһуохай айбытын кэпсээтэ. Үөрэтэр киин 9-с кыл. үөрэнээччитэ Сивцева Эльвира улуустааҕы «Оһуохай» түмсүү салайааччыта Евсеева Татьяна Ивановна туһунан суруйбут. Көбөкөн орто оскуолатын 7-с кыл. үөрэнээччитэ Федотова Айыына «Егор Иванович Сидоров-Дьөгүөр Нэссэ түһүлгэтин тойуга» дакылаатынан ситиһиилээхтик кытынна.

Күрэхтэһии түмүгүнэн I м. Айыына Федотова (Көбөкөн), II м. Сааскылаана Неустроева (Хатыҥ Арыы), III м. Вадим Матвеев (гимназия) ыллылар.

Кэлэр өттүгэр элбэх оҕо оһуохай туһунан дакылааттарынан «Инникигэ хардыы» диэн улуустааҕы, республикатааҕы конкурстарга кыттыаҕа диэн эрэнэбит.

Убаастабыллаах төрөппүттэр, саха тылын учууталлара, өбүгэбит үҥкүүтэ оһуохай, улууспутугар сайдарын туһугар бары бииргэ түмсэн үлэлиэҕиҥ.

Тэрээһиҥҥэ көмөлөспүт улуус методическай холбоһуктарын салайар Хамаҕатта орто оскуолатын учууталыгар Дьяконова Изамира Николаевнаҕа, Бэдьээлэ аатынан Олонгхо дьиэтин директора Колпашникова Вера Васильевнаҕа махтанабын.

Л.П. ЧЕРНОГРАДСКАЯ,
СР үөрэҕириитин үтүөлээх үлэһитэ

ДОЛГУТУУЛААХ ЫҺЫАХПЫТ ЧУГАҺААТА

Ааспыт ый бүтүүтэ А.Ф. Шестаков аатынан Норуот айымньытын дьиэтигэр Энгсиэли оһуохайа уонна «Үһүс көлүөнэ» оскуола кыттыылаахтара түмсэммит улахан эппиэтинэстээх, долгутуулаах Олонгхобут ыһыаҕар анаан көмө харчы киллэрэр кэнсиэр ыыттыбыт. Биллэн турар, республика өттүттэн үп көрүллэр, ол үп суол оҥоруутугар, араас тутуулларга, өрөмүөн үлэтигэр барыахтаах. Дьиҥэр, үп наадата итинэн эрэ бүппэт, араас бытархай атыыга-тутууга, бириис атыылаһыытыгар, паарканы киэргэтиигэ балачча ороскуот буолара буолуо.

Ааспыкка ити икки общественнай түмсүү кыттыылаахтара II Хомустаах нэһилиэгэр баран кэнсиэрдээн, дьон хайҕаан астыммыттарын биллэрбиттэрэ.

«Энгсиэли оһуохайа» түмсүүбүт дьоно хас биирдиибититтэн биэстии мөһөөҕү хомуйан турабыт. Кэнсиэргэ киирбит харчыга холбоон, Ыһыахпыт фондатыгар киллэриэхпит.

Бу буолан ааспыт кэнсиэрбитигэр өссө аһымал акция ыытыллан элбэх оҕолоохторго, аҥардас ийэлэргэ, кыммат кырдьаҕастарга, инбэлиитэргэ босхо араас асүөл бэрилиннэ, ону таһынан киирии билиэтинэн лотерея оонньотон норуот маастардара дьэрэкээн гына кыбытыктыы тикпит олбохторун уо.д.а. сүүйэн ылан астынан тарҕастылар.

Бу лотерея бириистэрин, аһы-үөлү кэнсиэр кыттыылаахтара дьиэлэриттэн, сороҕун атыылаһан тэрийдилэр. Аны кэнсиэрбитигэр хомус дьүрүскэниттэн олонгхоҕо тиийэ араас көрүҥ барыта баар. Бу дьоро киэһэбитигэр көрөөччү, истээччи аҕыйаҕа хомотто. Дьиҥинэн олус эппиэтинэстээх ыһыахпытыгар билиэт атыылаһан сэмэй көмөлөрүн оҥорон болҕомтолорун ууруо этилэр.

Киэһэбит бүтүүтэ баар дьон бары киирэн оһуохайынан түмүктээтибит.

З.И. ЕГОРОВА

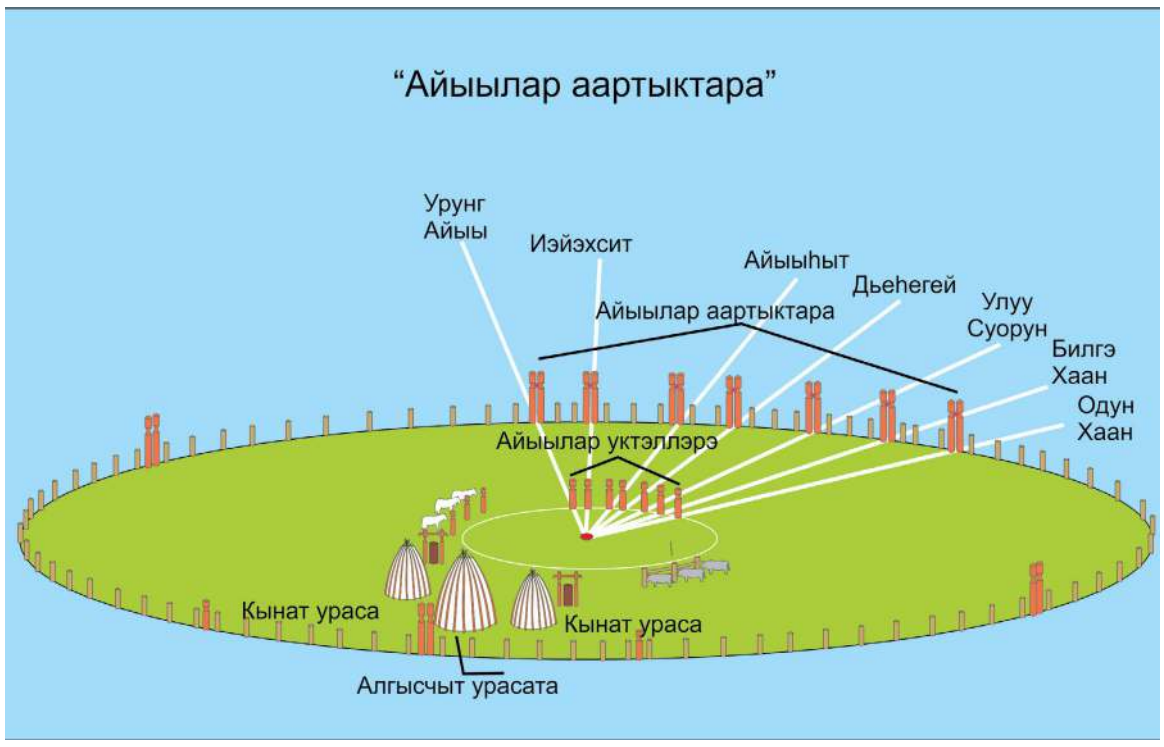

«АЙЫЫЛАР ААРТЫКТАРА»

(Күнү көрсөр түһүлгэ)

Ыһыахха күнү көрсөр түһүлгэни билиҥҥэ диэри сылга биирдэ Үрүҥ Айыыга, ол эбэтэр бэс ыйыгар эрэ көрсөллөр. Ол кэнниттэн сыл устата тулаайахсыйан турара киһини харааһыннарарыттан, бу маннык сыл устата сэттэ айыыттан алгыстанар түһүлгэни толкуйдаан бырайыагын оҥорбутум.

Нам улууһун Маймаҕа нэһилиэгин баһылыга Егоров Александр Иванович 2012 сыллаахха: «Нэһилиэкпит ыһыахтыыр түһүлгэтин саҥардаары гынабын, онно бырайыакта толкуйдаан биэриэҥ дуо?» - диэн көрдөспүтүгэр быһа гыммакка оҥорбутум. Ыһыахтыыр түһүлгэҕэ сыл устата сэттэ айыыга дьон туох кыһалҕалаахтарынан эбэтэр саха киһитигэр туох бэлиэ ыйдар баалларынан, сэттэ айыыга алгыстанар түһүлгэни бырайыактаан биэрбитим. Күнү көрсөр түһүлгэни «Айыылар аартыктара» диэн ааттаабытым. Хатырык баһылыгар Пинигин Алексей Михайловичка киллэрэн көрдөрбүтүм, кини Куланна көрдөрбүт. Онуоха Кулан улаханнык соһуйан: «Хантан ылан оҥордой?» - диэн утары ыйыттарбытыгар, мин: «Саха халандаарын остуолга уурдаххына тахсан кэлэр», - диэн хоруйдаабыппар, - «Кырдьык даҕаны, чугас да баары кыайан таба көрбөккө сылдьар эбиппит!» - диэн этэн турардаах. Бу бырайыагы саха халандаарын уонна Линденау Айыылар ханнык хайысхаҕа олороллорун сахалартан ылан сурукка уруһуйдаан хаалларбытын көрөн, холбоон тиһэн оҥорбутум.

Ааспыт сыл сэтинньитигэр Аал Луук Мас бырайыактарын көрүү буолбута, манна Яроев Вячеслав, Шадрин Александр, Павлов Ильян уонна мин Павлов Иннокентий үлэлэрбитин хамыыһыйа дьүүлүгэр таһаарбыппыт. Нам улууһугар Олонгхо ыһыаҕын бырайыактарын көрүүтүгэр көмүскээбитим түмүгэр, дьүүллүүр хамыыһыйа «Айыылар аартыктара» бырайыакпар үрдүк сыанабылы биэрэн, Олонгхо ыһыаҕын түһүлгэтигэр туттарарга быһаарыыны ылыммыта.

Күнү көрсөр түһүлгэ сир иэнин батыһан үс үүт күрүө эргимтэлээх. Бу тас эргимтэҕэ – 12 айыыны бэлиэтээн, инибии сэргэлэр эргиччи тураллар. Сэттэ ини-бии сэргэлэр, туһааннаах Айыылар ыйдарыгар, бэлиэ күннэригэр, күн тахсар туһаайыытыгар чопчу тураллар. Ол ини-бии сэргэлэр, айыылар сиргэ түһэр аартыктара буолар. Холобура:

Үрүҥ Айыы бэлиэтэ бэс ыйын 21 күнэ. Күн саамай уһун кэмэ. Бэс мас сиэмэтин ыһар. Үрүҥ тунах ыһыах кэмэ.

Дьөһөгөй Айыы бэлиэтэ - кулун тутар 20 күнэ. Сырдык уонна хараҥа, тымныы уонна сылаас алтыһыыта. Сылгы төрүүр кэмэ.

Иэйэхсит Айыы – ыам ыйа. Айылҕаҕа тыынар тыыннааҕы барытын араҥаччылыыр аналлаах.

Айыыһыт муус устар ый - үөһээҥҥи Үрүҥ Айыы Тойонтон ийэ куту көрдөһөн ылан, аҕа буолар эр киһиэхэ иҥэрэр.

Бэс ыйа – Үрүҥ Айыы, Балаҕан ыйа – Улуу Суорун ыйа, Ахсынньы – Билгэ Хаан ыйа, Олунньу – Одун Хаан ыйа, Кулун тутар – Дьөһөгөй ыйа, Муус устар ыйа – Айыыһыт ыйа, Ыам ыйа - Иэйэхсит ыйа.

Күн тахсыыта ини-бии сэргэлэр моойдорун икки ардыларынан күн көрдөҕүнэ, сардаҥата ортоку эргиир сэргэтигэр түһэн, кини күлүгэ түһүлгэ ортотугар оллоонҥо түстэҕинэ – бу дьыл кэрдииһин Айыыта аартыктанан сиргэ кэлэр бэлиэтэ. Итинник кэм кэрдииһигэр оллоонҥо уот оттон туһааннаах айыылартан алгыс тутуллар.

И.ПАВЛОВ,
СР культуратын туйгуна,
Е. Ярославскай аатынан
Саха музейын үлэһитэ.

Учитель, перед именем твоим

ПРЕКРАСНЫЙ ПЕДАГОГ И РУКОВОДИТЕЛЬ

4 апреля 2019 года исполняется 90 лет Москвитину Иннокентию Романовичу, замечательному педагогу, посвятившему свою жизнь и деятельность делу просвещения.

Иннокентий Романович родился 4 апреля 1929 года в с. Хамагатта Намского района. Трудовую деятельность начал в 1947 году после окончания средней школы № 2 г. Якутска в качестве инструктора культпросветотдела Намского райисполкома. В 1950 году, окончив историческое отделение учительского института, работал завучем Хамагаттинской семилетней школы, затем директором школы. С 1956 года работал директором средней школы в Оймяконском районе.

В 1968 году Иннокентий Романович, имеющий за плечами солидный педагогический опыт, обладающий организаторскими качествами, назначен заведующим районным отделом народного образования Намского района. Под руководством Иннокентия Романовича, в соответствии с новыми документами правительства страны о развитии советского образования, в районе велась работа по дальнейшему улучшению условий работы сельской общеобразовательной школы. В 1969 году построено новое здание Хатын-Арынской школы; в 1971 году - 2-х этажное здание Модутской школы, учебная мастерская Хатын-Арынской школы; в 1972 году - 2-х этажное здание Тюбинской школы; в 1974 году – ввод нового здания Арбынской школы. Вводятся спортзал Едейской школы, учебная мастерская, гараж; 2-х этажное общежитие для учителей Хатын-Арынской школы. В 1970 году Хатын-Арынская школа преобразована в среднюю.

Особое внимание уделялось повышению качества образования: наполнялось современными формами содержание методической помощи; на новый уровень поднялась деятельность кустовых методических объединений; открываются группы продленного дня. Принимаются меры по совершенствованию физкультурно-спортивной работы в школах. Создан районный штаб по туризму и краеведению под председательством Иннокентия Романовича. В конце 1960-х гг. начался переход с четырехлетнего начального обучения к трехлетнему обучению, проведена апробация букваря М.Е. Охлопковой и Д.К. Сивцева-Суорун Омоллона. Заслуживает большого уважения деятельность Иннокентия Романовича в усилении роли пионерских и комсомольских организаций школ, в развитии кабинетной системы обучения, введении производственного обучения, создании летних лагерей труда и отдыха. В 1969 г. в с. Намцы открыт Дом пионеров.

С января 1974 года Иннокентия Романовича назначают директором Намского педагогического училища. В эти годы большое внимание уделяется укреплению материально-технической базы училища. Построено 2-х этажное общежитие на 103 места, были оснащены оборудованием учебно-производственные мастерские, кабинеты, столовая, прачечная и др. Обобщен опыт работы училища по эстетическому и трудовому воспитанию. Оказывается шефская помощь сельчанам. Училище ежегодно заготавливает 200-300 тн сена. Студенческий строительный отряд был награжден грамотой президиума Верховного Совета ЯАССР. Значительны были успехи в спорте, художественной самодеятельности. В 1984, 1985 гг. Намское педагогическое училище занимало 3 место в социалистическом соревновании среди средних специальных учебных заведений РСФСР.

Иннокентий Романович - отличник народного просвещения, кавалер ордена «Знак Почета», почетный гражданин Намского улуса, награжден медалью «За доблестный труд. В ознаменование 100-летия В.И. Ленина», знаком «За отличные успехи в ССУЗ» и др.

Уважаемый Иннокентий Романович, от имени Управления образования и педагогической общественности Намского улуса разрешите поздравить Вас со знаменательным юбилеем – 90-летием со дня рождения!

Мы высоко ценим и гордимся Вашей выдающейся многолетней и плодотворной педагогической, административной, общественной деятельностью.

Оставаясь преданным избранной профессии, Вы как педагог, руководитель отдали много сил и знаний делу обучения и воспитания подрастающего поколения. С удовлетворением отмечаем, что основное место в Вашей педагогической и управленческой деятельности занимал скрупулезный поиск новых подходов к содержанию, методам, средствам, формам обучения и воспитания обучающихся, раскрытию их творческого потенциала.

Искренне благодарим Вас за высокий пример прекрасного учителя, наставника, гражданина, распространение богатого опыта работы, доброту и поддержку.

Иннокентий Романович! В этот знаменательный день желаем Вам, долгих и счастливых лет жизни, крепкого здоровья, благополучия, счастья Вам и Вашим близким!

Е. ШАРАПОВА,
с. Намцы

Үтүө киһи аата үйэлэргэ умнуллубат

КЭРЭҐЭ УҺУЙБУТА

Ааспыт ый бүтүүтэ Дьокуускай куоракка, «Сэргэлээх уоттара» культура киинигэр поэт-мелодист, тележурналист, учуутал Дмитрий Тимофеевич Михайлов — Балаҕаччыыныскай аатын үйэтитэр үрдүк таһымнаах тэрээһиҥнэ, Таастаах (Өргөлөөх) оскуолатыгар 1958-1959 сылларга үөрэммит оҕолор кыттыыны ыллыбыт. Учууталбыт аатын үйэтитэр кэрэ-бэлиэ күнү, биир дойдулаахтара Бүлүү улууһун дьоно-сэргэтэ олус бэркэ тэрийэн ыыттылар.

Сэрии кэнниттэн Нам оруйуонун, Таастаах учаастагар 1956-1957 сыллардаахха Дьоллума диэн кыракый бөһүөлэккэ, бэйэтэ да 7-8 ыал олороро, онно бастакы начальнай оскуоланы аспыттара. 1957 сыл күһүнүгэр оскуолабыт оҕолорун көһөрөн, дьэ дьиҥнээх 1932 сыллардаахха тутуллубут кырдьаҕас оскуоланы өрөмүөннээн, ситэрэн–хоторон Өргөлөөх-хө киин бөһүөлэккэ оскуола аспыттарыгар 2-с кылааска үөрэхпитин салҕаан үөрэнэ киирбиппит. Ол дьыл биһигини үөрэтэ оскуолабытыгар учууталынан Марфа Гаврильевна Мачахова, кэргэннии Харитоновтар үлэлээбиттэрэ, онтон 1958 с. Дмитрий Тимофеевич Михайлов кэлбитэ. Дмитрий Тимофеевич биһиги оскуолабыт оҕолорун үөрэхбилии эйгэтигэр, олох кэрэ дьикти кыһатыгар иитэн-үөрэтэн такайан барбыта. Кэрэҕэ уһуйан, эрчимнээх эдэр санаатынан үтүөлэргэ угуйан үөрэхтээх, үлэһит дьон буоларбытын түстээбит, үтүө майгылаах, сэмэй–мындыр учууталынан өйдөөн–санаан ахтабыт. Таастаахха төһө да кылгас кэмнэ үлэлээтэр оҕолору, колхозтаахтары, олохтоох дьону культурнай тэрээһиҥнэ, музыкаҕа угуйбутун күн бүгүҥнээҥнэ диэри үтүөтүк саныыбыт.

Оччотооҕу кэмнэ, Дмитрий Тимофеевич Бүлүү педагогическай училищетын бүтэрээт, эдэр талааннаах үлэһит киһи быһыытынан кэлбитэ. Биһиэхэ оҕолорго олус үчүгэй күннэр үүммүттэрэ. Өйбүтүгэр–санаабытыгар өрүү бу бааргa дылы. Ордук кини ырыаҕа, музыкаҕа биһигини үөрэтэн барбыта, үөрэхпит кэнниттэн гармошкаҕа, баяҥҥа, ырыаҕа куруһуок тэрийэн үөрэтэрэ, онон бука бары ырыаҕа, музыкаҕа сыстаҕас талааннах оҕолор буола улааппыппыт. Аны санаатахха, Дмитрий Тимофеевич сахатын ыччатыгар саҥа ырыа айаччы, мелодист быһыытынан тахсан эрэр кэмэ эбит этэ. Маҥнайгы саҥа ырыаларын биһиэхэ үөрэтэн ыллатара, билигин да уоспутуттан түһэрбэккэ ыллыы–туойа сылдьарбытынан, кини ырыаларын олохпут арахсыспат аргыһа оҥостон кэлбиппитинэн киэн туттабыт, махтанабыт, сүгүрүйэбит. Соловьев Коля, Гаврильев Ваня, Никонов Петя, Муксунов Афоня баяҥҥа оонньуур буолбуттара. Соловьев Коля баяҥҥа оонньуурун таһынан ырыа, мелодия суруйар этэ. Олохтон эрдэ туораабатаҕа эбитэ буоллар, биллиилээх мелодист буолара хааллаҕа.

Учууталбыт Дмитрий Тимофеевич Таастаах алын сүһүөх оскуолатыгар 2 сыл үөрэппит кэмигэр оскуолаҕа олус барыга бары киэн билиини биэрбитэ. Ол курдук, спорт араас көрүҥнэригэр, ырыа-музыка эйгэтигэр, саха литературатыгар туох баар айылҕаттан бэриллибит талааныгар олоҕуран үөрэтэрэ-иитэрэ, такайара. Бастакы айбыт «Уоттаах түүҥҥү Дьокуускай», «Лена эбэккэм», «Маннык талба киэһээ», «Табалар» ырыаларын уостан түһэрбэккэ үөрэппит оҕолоро, сахатын норуота, дьоно–сэргэтэ ыллыы–туойа сылдьарбытынан киэн туттабыт. Айбыт ырыаларын мелодиятын дорҕоонноро үйэлэр киэн аартыктарыгар өссө даҕаны дуорайа турарыгар баҕарабыт.

Үөрэппит оҕолорун ааттарыттан
Иван ГАВРИЛЬЕВ,
СР үтүөлээх фермерэ, тыа хаһаайыстыбатын туйгуна

Былыргыны былыт саппат

БАРЫЛАС ОРТО ОСКУОЛАТЫН ИСТОРИЯТА

Айдааннаах-мөҥүөннээх 20-с сыллар, республикаҕа 1922 с. Сэбиэскэй былаас олохтонор. Нам улууһун соҕуруу Хатырыгар, Модутугар төрөөн-үөскээн тахсыбыт саха мохсоҕол уолаттара, государственнай деятеллэр Максим Кирович Аммосов уонна Илья Николаевич Прядезников саха сирин республика дэппиттэрэ, саха дьонун норуот дэппиттэрэ. Ол иннинэ сахалары «инородцы» диэн ааттыыллара. Ити кэмҥэ Нам сэлиэнньэтиттэн хоту орто оскуола диэн суоҕа, олохтоохтор оҕолорун үөрэҕэ суох хаалларалларa.

1928 с. саас хаардаахха «Лазарь Каганович» аатынан колхоз киэҥ ыҥырыылаах мунньаҕын Балаҕаннаах арыытыгар Соҕуруу Хатырыктар баһылаан-көҕүлээн ыыппыттара, кинилэр ахсаан өттүнэн элбэх этилэр уонна бас-көс дьонноохторо. Манна Хотугу Хатырыктар (Барыластар) уонна Маймаҕа дьоно кыттыбыттара. Мунньах бэбиэскэтинэн орто оскуоланы тутуу боппуруоһа буолбута.

Тыл этээччилэр бары биир киһи курдук орто оскуола тутуута наадалааҕын, тирээн турар кыһалҕа буоларын бигэргэппиттэрэ. Саҥа оскуоланы ханан түһэрэр туһунан боппуоруос улахан мөккүөрү үөскэппитэ: соҕуруу Хатырыктар — Талаһалаах күөлүн үрдүгэр, Хотугу Хатырыктар — Барыласка, Маймаҕалар — Маймаҕаҕа тутуоххайыҥ дэспиттэрэ. Инньэ гынан, мунньах кыттыылаахтарын санаалара хайдыһан хаалар. Онуоха Соҕуруу Хатырыктар куоракка киирэн уолбутуттан Максим Аммосовтан ыйытыаххайыҥ диэбиттэрин бары сөбүлэһэллэр.

Оччолорго Максим Аммосов куоракка обком 1-кы секретарынан үлэлии олорор кэмэ этэ. Соҕуруу Хатырыктар куоракка Максим Кировичка киирэн кэпсииллэр, сүбэлэтэллэр, онуоха Максим Кирович: «Оскуола тутарга быһаарыммыккыт сөптөөх, Талаһалаах күөл үрдүгэр тутар аһары кэлтэй соҕуруу буолан хаалар. Кыһыннары-сайыннары хоту нэһилиэктэр кэлэр-барар суолларын айаҕа Барылас буоларынан, манна тутар сөптөөх», - диир. Инньэ гынан, Соҕуруу Хатырыктар Барыласка тутарга сөбүлэһэн тахсаллар.

Колхозтаахтар аас-туор олохторун умнан, күүрээннээх үлэҕэ туруналлар. Хаардаахха маһын кэрдэн ат көлөнөн тиэйэн киллэрэллэр. Маһын илиинэн суораннар, устуруустаннар оскуола икки дьиэтин тутан дьэндэтэн таһааралларa. Тутууну Соҕуруу Хатырык дьоно баһылаан-көҕүлээн ыыталлар, оскуола кэнниттэн интернат дьиэтин туталлар. Оҕолоро үөрэнэр кыахтаммыттарыттан колкозтаахтар сүргэлэрэ көтөҕүллэр.

Бу оскуола тутуута улууска улахан тэрээһин этэ. Суруккабичиккэ киирбэккэ хаалбыта хомолтолоох. Эбэтэр киирбитин репрессия кэмигэр милиция ылан уоттаан кэбиспитэ дуу?

Модукка таас оскуола тутулуннаҕына улуу убайдарбытыгар, государственнай деятеллэргэ Максим Кирович Аммосовка, Илья Николаевич Прядезниковка уонна колхозтаах өбүгэлэрбитигэр махталбыт бэлиэтэ буолуо этэ.

С. МАЛЬЦЕВ, Дьокуускай

Понедельник, 8 апреля
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.20 Сегодня 8 апреля. День начинается 6+
09.55 Модный приговор 6+
10.55 Жить здорово! 16+
12.15, 17.00, 18.25 Время покажет 16+
15.15, 04.10 Давай поженимся! 16+
16.00, 03.25 Мужское / Женское 16+
18.00 Вечерние Новости
18.50 На самом деле 16+
19.50 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с “Подкидыш” 16+
23.30 Большая игра 12+
00.30 Познер 16+
01.30, 03.05 Т/с “Убойная сила” 16+

Вторник, 9 апреля
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.20 Сегодня 9 апреля. День начинается 6+
09.55 Модный приговор 6+
10.55 Жить здорово! 16+
12.15, 17.00, 18.25 Время покажет 16+
15.15, 03.50 Давай поженимся! 16+
16.00, 03.05 Мужское / Женское 16+
18.00 Вечерние Новости
18.50 На самом деле 16+
19.50 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с “Подкидыш” 16+
23.30 Большая игра 12+
00.30 Вечерний Ургант 16+
01.00 Т/с “Убойная сила” 16+
04.30 Контрольная закупка 6+

Среда, 10 апреля
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.20 Сегодня 10 апреля. День начинается 6+
09.55 Модный приговор 6+
10.55 Жить здорово! 16+
12.15, 17.00, 18.25 Время покажет 16+
15.15, 03.50 Давай поженимся! 16+
16.00, 03.05 Мужское / Женское 16+
18.00 Вечерние Новости
18.50 На самом деле 16+
19.50 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с “Сын” 16+
23.30 Большая игра 12+
00.30 Вечерний Ургант 16+
01.00 Т/с “Агент национальной безопасности” 16+
04.30 Контрольная закупка 6+

Четверг, 11 апреля
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.20 Сегодня 11 апреля. День начинается 6+
09.55 Модный приговор 6+
10.55 Жить здорово! 16+
12.15, 17.20, 18.25 Время покажет 16+
14.40, 15.15 Давай поженимся! 16+
15.35 Мужское / Женское 16+
18.00 Вечерние Новости
18.50 На самом деле 16+
19.50 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с “Сын” 16+
23.30 Большая игра 12+
00.30 Вечерний Ургант 16+
01.05 Командный Чемпионат мира по фигурному катанию. Передача из Японии kat 0+
02.30, 03.05 Т/с “Агент национальной безопасности” 16+
04.30 Контрольная закупка 6+

Пятница, 12 апреля
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00 Новости
09.20 Сегодня 12 апреля. День начинается 6+
09.55, 04.50 Модный приговор 6+
10.55 Жить здорово! 16+
12.15, 17.00, 18.25 Время покажет 16+
13.30 Наедине со всеми 16+
14.20 Давай поженимся! 16+
15.15 Мужское / Женское 16+
18.00 Вечерние Новости
18.50 Человек и закон 16+
19.55 Поле чудес 16+
21.00 Время
21.30 Голос. Дети 0+
23.20 Вечерний Ургант 16+
00.15 Командный Чемпионат мира по фигурному катанию. Передача из Японии kat 0+
01.45 Х/ф “The Beatles. 8 дней в неделю” 16+
03.50 На самом деле 16+

Суббота, 13 апреля
06.00, 10.00, 12.00 Новости
06.10 Т/с “Штрафник” 16+
08.10 Играй, гармонь любимая! 12+
08.55 Умницы и умники 12+
09.45 Слово пастыря 0+
10.10 Алла Пугачева. “А знаешь, все еще будет...” 12+
11.15, 12.10 Алла Пугачева. И это все о ней... 12+
16.50 Алла Пугачева. Избранное 16+
18.30 Максим Галкин. Моя жена - Алла Пугачева 12+
19.30, 21.20 Сегодня вечером 16+
21.00 Время
23.00 Главная роль 12+
00.35 Х/ф “Кикбоксер возвращается” 18+
02.45 Модный приговор 6+
03.40 Мужское / Женское 16+
04.20 Давай поженимся! 16+

Воскресенье, 14 апреля
05.20, 06.10 Т/с “Штрафник” 16+
06.00, 10.00, 12.00 Новости
07.40 Часовой 12+
08.15 Здоровье 16+
09.20 Непутевые заметки 12+
10.10 Жизнь других 12+
11.10 Теория заговора 16+
12.15, 18.35 Подарок для Аллы 12+
16.10 Ледниковый период 0+
21.00 Толстой. Воскресенье 16+
22.30 Что? Где? Когда?
23.45 Русский керлинг 12+
00.50 Х/ф “Исчезающая точка” 16+
02.50 Модный приговор 6+
03.35 Мужское / Женское 16+
04.15 Контрольная закупка 6+

РОССИЯ 1

Понедельник, 8 апреля
17.00, 21.25 Утро России
21.00, 23.00, 02.00, 08.00 Вести
21.55 О самом главном 12+
23.25, 02.25, 05.00, 08.45 Вести. Местное время
23.45 Судьба человека с Борисом Корчевниковым 12+
00.50, 06.50 60 минут 12+
02.45 Кто против? 12+
05.25 Андрей Малахов. Прямой эфир 16+
09.00 Т/с “Испытание” 12+
11.15 Вечер с Владимиром Соловьёвым 12+
14.00 Т/с “Морозова” 12+

Вторник, 9 апреля
17.00, 21.25 Утро России
21.00, 23.00, 02.00, 08.00 Вести
21.55 О самом главном 12+
23.25, 02.25, 05.00, 08.45 Вести. Местное время
23.45 Судьба человека с Борисом Корчевниковым 12+
00.50, 06.50 60 минут 12+
02.45 Кто против? 12+
05.25 Андрей Малахов. Прямой эфир 16+
09.00 Т/с “Испытание” 12+
11.15 Вечер с Владимиром Соловьёвым 12+
14.00 Т/с “Морозова” 12+

Среда, 10 апреля
17.00, 21.25 Утро России
21.00, 23.00, 02.00, 08.00 Вести
21.55 О самом главном 12+
23.25, 02.25, 05.00, 08.45 Вести. Местное время
23.45 Судьба человека с Борисом Корчевниковым 12+
00.50, 06.50 60 минут 12+
02.45 Кто против? 12+
05.25 Андрей Малахов. Прямой эфир 16+
09.00 Т/с “Испытание” 12+
11.15 Вечер с Владимиром Соловьёвым 12+
14.00 Т/с “Морозова” 12+

Четверг, 11 апреля
17.00, 21.25 Утро России
21.00, 23.00, 02.00, 08.00 Вести
21.55 О самом главном 12+
23.25, 02.25, 05.00, 08.45 Вести. Местное время
23.45 Судьба человека с Борисом Корчевниковым 12+
00.50, 06.50 60 минут 12+
02.45 Кто против? 12+
05.25 Андрей Малахов. Прямой эфир 16+
09.00 Т/с “Испытание” 12+
11.15 Вечер с Владимиром Соловьёвым 12+
14.00 Т/с “Морозова” 12+

Пятница, 12 апреля
17.00, 21.25 Утро России
21.00, 23.00, 02.00, 08.00 Вести
21.55 О самом главном 12+
23.25, 02.25, 05.00, 08.45 Вести. Местное время
23.45 Судьба человека с Борисом Корчевниковым 12+
00.50, 06.50 60 минут 12+
02.45 Кто против? 12+
05.25 Андрей Малахов. Прямой эфир 16+
09.00 Петросян-шоу 16+
12.00 Выход в люди 12+
13.20 Д/ф “Иллюзия счастья” 12+

Суббота, 13 апреля
17.00 Утро России. Суббота
20.40 Местное время. Суббота 12+
21.20 Пятеро на одного 12+
22.10 Сто к одному 12+
23.00 Вести
23.20 Вести. Местное время
23.40 Х/ф “Невезучая” 12+
01.45 Х/ф “Кто я” 12+
05.30 Привет, Андрей! 12+
08.00 Вести в субботу
08.45 Ну-ка, все вместе! 12+
10.55 Х/ф “Женщины” 12+
15.00 Выход в люди 12+

Воскресенье, 14 апреля
16.30 Т/с “Сваты” 12+
18.35 Сам себе режиссёр 12+
19.30 Смехопанорама 12+
20.00 Утренняя почта 12+
20.40 Местное время. Воскресенье 12+
21.20 Когда все дома с Тимуром Кизяковым 12+
22.10 Сто к одному 12+
23.00 Вести
23.20 С днём рождения, Алла! 12+
02.25 Откровения мужчин Примадонны 12+
03.45 Х/ф “Крёстная” 12+
08.00 Вести недели
10.00 Москва. Кремль. Путин
10.40 Воскресный вечер с Владимиром Соловьёвым 12+
12.30 Действующие лица с Наилей Аскер-заде 12+
13.25 Х/ф “Невезучая” 12+
15.30 Т/с “Гражданин начальник” 16+

НВК САХА

Понедельник, 08 апреля
06:00 Бастыҥ клип 12+
06:30 Чэгиэн-чэбдик буолуохха! 6+
06:45 Готовим вкусно и полезно 12+
07:00 Саҥа күн-Новый день 6+
09:00 «Саха Сирэ» информационнай биэрии 12+
09:15 Город женщин 12+
10:15 Аал-луук мас 12+
10:45 Дойдум дьоно 12+
11:00 Тыыннаах дорҕоон 12+
11:45 Ытык дьоммут ыллыктаах тыллара 12+
12:15 Биһикчээн 0+
12:30 Город женщин 12+
13:30 Саха Сирэ-Якутия 12+
14:00 Телесериал 16+
15:00 Один из нас 12+
16:00 «Полярная звезда» телевизионный конкурс 0+
17:00 Бастыҥ клип 6+
17:15 Эр хоһуун 12+
18:00 «Саха Сирэ» информационнай биэрии 12+
18:15 Биһикчээн 0+
18:30 Репортаж 12+
18:45 Дойдум дьоно 12+
19:00 «Якутия 24» информационная программа 12+
19:15 Вечерний эфир 6+
20:30 Саха Сирэ-Якутия 12+
20:45 Скетч-шоу «Айуучэ!» 12+
21:15 Сэргээ 12+
22:00 Итоги дня 12+
22:30 Хранители времени 12+

Вторник, 09 апреля
06:00 Бастыҥ клип 12+
06:30 Чэгиэн-чэбдик буолуохха! 6+
06:45 Готовим вкусно и полезно 12+
07:00 Саҥа күн-Новый день 6+
09:00 «Саха Сирэ» информационнай биэрии 12+
09:15 Город женщин 12+
10:15 Скетч-шоу «Айуучэ!» 12+
10:45 Дойдум дьоно 12+
11:00 Вечерний эфир 6+
12:15 Биһикчээн 0+
12:30 Кэрэ кистэлэҥэ 12+
13:30 Саха Сирэ-Якутия 12+
14:00 Телесериал 16+
15:00 ТВ-спорт 6+
16:00 Сэһэн сирэ 6+
16:45 Хранители времени 12+
17:15 Эр хоһуун 12+
18:00 «Саха Сирэ» информационнай биэрии 12+
18:15 Биһикчээн 0+
18:30 Репортаж 12+
18:45 Дойдум дьоно 12+
19:00 «Якутия 24» информационная программа 12+
19:15 Вечерний эфир 6+
20:30 Саха Сирэ-Якутия 12+
20:45 Скетч-шоу «Айуучэ!» 12+
21:15 Сэһэн сирэ 6+
22:00 Итоги дня 12+
22:30 Хранители времени 12+

Четверг, 11 апреля
06:00 Бастыҥ клип 12+
06:30 Чэгиэн-чэбдик буолуохха! 6+
06:45 Готовим вкусно и полезно 12+
07:00 Саҥа күн-Новый день 6+
09:00 «Саха Сирэ» информационнай биэрии 12+
09:15 Город женщин 12+
10:15 Скетч-шоу «Айуучэ!» 12+
10:45 Дойдум дьоно 12+
11:00 Вечерний эфир 6+
12:15 Биһикчээн 0+
12:30 Кэрэ кистэлэҥэ 12+
13:30 Саха Сирэ-Якутия 12+
14:00 Телесериал 16+
15:00 ТВ-спорт 6+
16:00 Сэһэн сирэ 6+
16:45 Хранители времени 12+
17:15 Эр хоһуун 12+
18:00 «Саха Сирэ» информационнай биэрии 12+
18:15 Биһикчээн 0+
18:30 Репортаж 12+
18:45 Дойдум дьоно 12+
19:00 «Якутия 24» информационная программа 12+
19:15 Вечерний эфир 6+
20:30 Саха Сирэ-Якутия 12+
20:45 Скетч-шоу «Айуучэ!» 12+
21:15 Сэһэн сирэ 6+
22:00 Итоги дня 12+
22:30 Хранители времени 12+

Пятница, 12 апреля
06:00 Бастыҥ клип 12+
06:30 Чэгиэн-чэбдик буолуохха! 6+
06:45 Готовим вкусно и полезно 12+
07:00 Саҥа күн-Новый день 6+
09:00 «Саха Сирэ» информационнай биэрии 12+
09:15 Кэрэ кистэлэҥэ 12+
10:15 Скетч-шоу «Айуучэ!» 12+
10:45 Дойдум дьоно 12+
11:00 Вечерний эфир 6+
12:15 Биһикчээн 0+
12:30 Город женщин 12+
13:30 Саха Сирэ-Якутия 12+
14:00 Телесериал 16+
15:00 ТВ-спорт 6+
16:00 Сэһэн сирэ 6+
16:45 Хранители времени 12+
17:15 Эр хоһуун 12+
18:00 «Саха Сирэ» информационнай биэрии 12+
18:15 Биһикчээн 0+
18:30 Охота и рыбалка в Якутии 12+
19:00 «Якутия 24» информационная программа 12+
19:15 «Спорт-КЛУБ» 12+
20:15 IT новости 12+
20:30 Саха Сирэ-Якутия 12+
20:45 Один из нас 12+
21:45 Лекториум 12+
22:30 Итоги дня 12+

Суббота, 13 апреля
06:00 Геван 6+
06:30 «Спорт-КЛУБ» 12+
07:30 Саҥа күн-Новый день 6+
08:15 Саҥа күн-Новый день 6+
09:00 «Якутия 24» информационная программа 12+
09:15 Истиҥ илдьит 6+
10:00 Кэл, олор, сэһэргэһиэх 12+
11:00 Парламентский вестник. 12+
11:15 Умнуллубат сулустар. 12+
11:45 Уостан түспэт ырыалар 12+
12:45 Истиҥ илдьит 6+
13:30 Саха Сирэ. Күнтэн күн 12+
14:30 «Золотой фонд». 12+
15:30 Геван 6+
16:00 Геван 6+
16:30 Тыйаатыр сылыгар. Спектакль «Хопто». 1 часть. 6+
18:30 Клевая рыбалка. 12+
19:00 Эн Сулускун. 12+
21:00 Итоги недели 12+
22:00 ТОК 12+

Воскресенье, 14 апреля
06:00 Геван 6+
06:30 Уостан түспэт ырыалар 12+
07:45 Будем вместе 12+
08:00 Простые истины 12+
08:30 Саха итэҕэлэ 12+
09:00 «Якутия 24» информационная программа 12+
09:15 Истиҥ илдьит 6+
10:00 Телевизионный конкурс Полярная звезда 0+
11:00 Родной мой край 0+
11:30 Мааса уонна Эһэ Миисэ 0+
12:15 Күлүмэн 6+
12:45 Истиҥ илдьит 6+
13:30 Итоги недели 12+
14:30 ТОК 12+
15:30 Тыйаатыр сылыгар. Спектакль «Хопто». 2 часть. 6+
16:30 Клевая рыбалка. 12+
17:00 Финал чемпионата РС(Я) по борьбе хапса5ай памяти П.Е. Алексеева. 6+
19:00 Саха Сирэ. Күнтэн күн 12+
20:00 Тыыннаах дорҕоон 12+
20:45 ТВ-Спорт 12+
22:45 Продвижение 12+

МАТЧ!

Понедельник, 8 апреля
12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+
12.30 Самые сильные 12+
13.00, 14.55, 18.30, 20.55, 23.30 Новости
13.05, 18.35, 21.00, 23.55, 07.15 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
15.00 Футбол. Чемпионат Испании. «Бетис» - «Вильярреал» 0+
16.50 Автоинспекция 12+
17.20, 09.30 Тяжёлая атлетика. Чемпионат Европы. Трансляция из Грузии 0+
19.05 Футбол. Чемпионат Италии. «Интер» - «Аталанта» 0+
21.30 Футбол. Чемпионат Англии. «Эвертон» - «Арсенал» 0+
23.35 «Спартак» - ЦСКА. Live». Специальный репортаж 12+
00.55 Неизведанная хоккейная Россия 12+
01.25 Хоккей. Чемпионат мира. Женщины. Россия - Канада. Прямая трансляция из Финляндии
03.55 Футбол. Чемпионат. Англии. «Челси» - «Вест Хэм». Прямая трансляция
05.55 Тотальный футбол 12+
06.55 «Локомотив» - «Зенит». Live». Специальный репортаж 12+
07.45 Борьба. Чемпионат Европы. Вольная борьба. 1/2 финала. Трансляция из Румынии 16+
11.00 Бокс. Bare Knuckle FC. Артём Лобов против Джейсона Найта. Трансляция из США 16+

Вторник, 9 апреля
12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+
12.30 Самые сильные 12+
13.00, 14.55, 18.20, 20.50, 02.55 Новости
13.05, 18.25, 21.00, 00.25, 05.55 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
15.00 Футбол. Российская Премьер-лига 0+
17.00 Тотальный футбол 12+
18.00 «Локомотив» - «Зенит». Live». Специальный репортаж 12+
19.00 Футбол. Чемпионат Италии. «Болонья» - «Кьево» 0+
21.55 Хоккей. Чемпионат мира. Женщины. Россия - США. Прямая трансляция из Финляндии
00.55 Баскетбол. Единая лига ВТБ. «Нижний Новгород» - ЦСКА. Прямая трансляция
03.00 Все на футбол! 12+
03.50 Футбол. Лига чемпионов. 1/4 финала. «Ливерпуль» (Англия) - «Порту» (Португалия). Прямая трансляция
06.30 Тяжёлая атлетика. Чемпионат Европы. Трансляция из Грузии 0+
07.10 Футбол. Кубок Либертадорес. Групповой этап. «Атлетико Паранаэнсе» (Бразилия) - «Депортес Толима» (Колумбия). Прямая трансляция
09.10 Команда мечты 12+
09.40 Борьба. Чемпионат Европы. Вольная борьба. Трансляция из Румынии 16+
11.40 «Спартак» - ЦСКА. Live». Специальный репортаж 12+

Среда, 10 апреля
12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+
12.30 Самые сильные 12+
13.00, 14.55, 17.00, 19.35, 22.20, 03.05 Новости
13.05, 17.05, 19.40, 22.25, 05.55 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
15.00 Смешанные единоборства. One FC. Тимофей Настюхин против Эдди Альвареса. Юя Вакамацу против Деметриуса Джонсона. Трансляция из Японии 16+
17.35 Футбол. Лига чемпионов. 1/4 финала. «Ливерпуль» (Англия) - «Порту» (Португалия) 0+
20.20 Футбол. Лига чемпионов. 1/4 финала. «Тоттенхэм» (Англия) - «Манчестер Сити» (Англия) 0+
22.55 Тяжёлая атлетика. Чемпионат Европы. Женщины. 71 кг. Прямая трансляция из Грузии
00.40 Волейбол. Лига чемпионов. Мужчины. 1/2 финала. «Зенит-Казань» (Россия) - «Перуджа» (Италия). Прямая трансляция
03.10 Все на футбол! 12+
03.50 Футбол. Лига чемпионов. 1/4 финала. «Манчестер Юнайтед» - «Барселона» (Испания). Прямая трансляция
06.30 Борьба. Чемпионат Европы. Женская борьба. 1/2 финала. Трансляция из Румынии 16+
07.10 Футбол. Кубок Либертадорес. Групповой этап. «Серро Портеньо» (Парагвай) - «Атлетико Минейро» (Бразилия). Прямая трансляция
09.10 Борьба. Чемпионат Европы. Вольная борьба. Финалы. Трансляция из Румынии 16+
11.00 Обзор Лиги чемпионов 12+
11.30 Команда мечты 12+

Четверг, 11 апреля
12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+
12.30 Д/ф «Жестокий спорт» 16+
13.00, 14.55, 17.00, 19.35, 22.45, 00.40, 03.00 Новости
13.05, 17.05, 19.40, 00.45, 05.55 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
15.00 Футбол. Лига чемпионов. 1/4 финала. «Манчестер Юнайтед» - «Барселона» (Испания) 0+
17.35 Смешанные единоборства. Fight Nights. Али Багаутинов против Вартана Асатряна. Дмитрий Бикрев против Максима Буторина. Трансляция из Москвы 16+
20.15 Футбол. Лига чемпионов. 1/4 финала. «Аякс» (Нидерланды) - «Ювентус» (Италия) 0+
22.15 Капитаны 12+
22.55 Тяжёлая атлетика. Чемпионат Европы. Мужчины. 89 кг. Прямая трансляция из Грузии
01.30 Смешанные единоборства. Bellator. Андрей Корешков против Майка Джаспера. Трансляция из США 16+
02.00 «Смешанные единоборства 2019. Новые лица». Специальный репортаж 16+
02.30 Тренерский штаб 12+
03.05 Все на футбол! 12+
03.50 Футбол. Лига Европы. 1/4 финала. «Арсенал» (Англия) - «Наполи» (Италия). Прямая трансляция
06.55 Футбол. Кубок Либертадорес. Групповой этап. «Ривер Плейт» (Аргентина) - «Альянса Лима» (Перу). Прямая трансляция
08.55 Борьба. Чемпионат Европы. Женская борьба. Трансляция из Румынии 16+
10.25 Обзор Лиги Европы 12+
10.55 Формула-1. Гран-при Китая. Свободная практика. Прямая трансляция

Пятница, 12 апреля
12.00, 14.55 Формула-1. Гран-при Китая. Свободная практика. Прямая трансляция
12.30 Д/ф «Вся правда про...» 12+
13.00, 16.30, 19.05, 04.55 Новости
13.05, 16.35, 19.10, 22.45, 05.00 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
17.05 Футбол. Лига Европы. 1/4 финала. «Вильярреал» (Испания) - «Валенсия» (Испания) 0+
19.55 Спортивная гимнастика. Чемпионат Европы. Мужчины. Многоборье. Прямая трансляция из Польши
23.05 «Аякс» - «Ювентус». Live». Специальный репортаж 12+
23.25 Все на футбол! Афиша 12+
00.25 Футбол. Российская Премьер-лига. «Крылья Советов» (Самара) - «Рубин» (Казань). Прямая трансляция
02.25 Хоккей. Еврочеллендж. Франция - Россия. Прямая трансляция из Франции
05.30 Кибератлетика 16+
06.00 Баскетбол. Евролига. Женщины. «Финал 4-х». 1/2 финала 0+
08.00 Спортивная гимнастика. Чемпионат Европы. Женщины. Многоборье. Трансляция из Польши 0+
09.00 Профессиональный бокс. Василий Ломаченко против Энтони Кроллы. Бой за титулы чемпиона мира по версиям WBA и WBO в лёгком весе. Прямая трансляция из США

Суббота, 13 апреля
12.00 Формула-1. Гран-при Китая. Свободная практика. Прямая трансляция
13.00 Тяжёлая атлетика. Чемпионат Европы. Трансляция из Грузии 0+
13.50 Борьба. Чемпионат Европы. Трансляция из Румынии 16+
14.55 Формула-1. Гран-при Китая. Квалификация. Прямая трансляция
16.00 Автоинспекция 12+
16.30, 19.50 Новости
16.35 «Кубок Гагарина. Финальный отсчёт». Специальный репортаж 12+
16.55 Тяжёлая атлетика. Чемпионат Европы. Мужчины. 109 кг. Прямая трансляция из Грузии
18.50 Все на футбол! Афиша 12+
19.55, 02.55, 05.25 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
20.25 Спортивная гимнастика. Чемпионат Европы. Финалы в отдельных видах. Прямая трансляция из Польши
22.30 Хоккей. КХЛ. Кубок Гагарина. Прямая трансляция
01.25 Футбол. Российская Премьер-лига. «Ахмат» (Грозный) - «Локомотив» (Москва). Прямая трансляция
03.25 Футбол. Чемпионат Италии. «Милан» - «Лацио». Прямая трансляция
06.15 Футбол. Чемпионат Англии. «Манчестер Юнайтед» - «Вест Хэм» 0+
08.15 Тяжелая атлетика. Чемпионат Европы. Трансляция из Грузии 0+
09.00 Борьба. Чемпионат Европы. Греко-римская борьба. Трансляция из Румынии 16+
10.00 Профессиональный бокс. Кларесса Шилдс против Кристины Хаммер. Бой за титулы чемпиона мира по версиям WBA, WBC, IBF и WBO в среднем весе. Прямая трансляция из США

Воскресенье, 14 апреля
12.00 Профессиональный бокс. Кларесса Шилдс против Кристины Хаммер. Бой за титулы чемпиона мира по версиям WBA, WBC, IBF и WBO в среднем весе. Прямая трансляция из США
13.00 Профессиональный бокс. Сергей Деревянченко против Джек Кулькая. Питер Куиллин против Калеба Труа. Трансляция из США 16+
15.00 Формула-1. Гран-при Китая. Прямая трансляция
17.15, 23.00, 00.25 Новости
17.25 Хоккей. Еврочеллендж. Франция - Россия. Трансляция из Франции 0+
19.55 Неизведанная хоккейная Россия 12+
20.25 Спортивная гимнастика. Чемпионат Европы. Финалы в отдельных видах. Прямая трансляция из Польши
23.05 Играем за вас 12+
23.35, 05.55 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
00.30 Баскетбол. Единая лига ВТБ. УНИКС (Казань) - «Зенит» (Санкт-Петербург). Прямая трансляция
02.55 После футбола с Георгием Черданцевым 12+
03.55 Футбол. Чемпионат Франции. «Лилль» - ПСЖ. Прямая трансляция
06.30 Баскетбол. Евролига. Женщины. «Финал 4-х». Трансляция из Венгрии 0+
08.30 Борьба. Чемпионат Европы. Греко-римская борьба. Финалы. Трансляция из Румынии 16+
09.30 Формула-1. Гран-при Китая 0+

Таайбаран: сурт кэриэстээх, өтөх төҥүргэстээх

ХАҺАН, ХАННА УОННА КИМНЭЭХТЭРИЙ?

Бу ааспыт үйэ 70-с сылларыгар ыһыах кэмигэр Нам улууһун ытык-мааны далбар хотуннара төбүрүөннээн түспүт хаартыскаларын эһиги болҕомтоҕутугар бэчээттиибит. Таайбараҥ бырааабылалара судургу: кимнээх, ханнык кэмҥэ уонна ханна хаартыскаҕа түспүттэрин билэн, быһааран баран хоруйгутун редакцияҕа муус устар 25 күнүгэр диэри сургунан, биитэр 41-3-32 телефонунан, 8914-106-21-23 ватсабынан, namtsy41141@mail.ru электроннай почтаҕа ыытаҕыт.

Күрэххэ бастакынан саамай элбэх далбар хотуну сөпкө ааттаабыт, кэмин уонна миэстэтин чопчу эппит кыайыылааҕынан тахсыаҕа уонна 2019 с. иккис аҥарыгар «Эҥсиэли» хаһыакка босхо сурутууну ылыаҕа.

«Эҥсиэли» хаһыат редакцията

Кырдьаҕастан – алгыһын, эдэртэн - эйэтин

Сүүрбэ икки сыллааҕыта Модут нэһилиэгин биир бастыҥ ыччата, дэгиттэр спортсмена Кузьма Кузьмич Протодьяконов биир санаалаахтарын кытта сүбэлэһэн, улууспут хотугу нэһилиэктэрин ветераннарын түмэр, сэргэхситэр сыаллаах-соруктаах бастакы спартакиаданы Көбөкөҥнөө тэрийэн ыыппыттара. Онтон ыла бу чөл олоҕу, чэгиэн туругу пропагандалыыр үтүө саҕалааһын дьон-сэргэ сэҥээриитин ылан, биир да сыл тохтообокко, олус тэрээһиннээхтик, көхтөөхтүк ыытыллан кэллэ.

ВЕТЕРАННАРБЫТ КӨХТӨРӨ СӨҔҮМЭР

Киһи кэрэхсиирэ диэн баар, спартакиада буолар нэһилиэгин дьаһалтата, тэрилтэлэрэ, ыччата бары ис дуу-һаларыттан ылынан ветераннарын бу тэрээһиннэригэр ис дууһаларыттан көмөлөһөллөр, күрэхтэһэллэригэр сөптөөх усулуобуйаны тэрийэллэр, ырыанан-тойугунан сэргэхситэллэр, мэлдьи көх-нэм буолаллар. Ветераннарбыт барахсаттар, итиччэ өйөбүллээх дьон, күүтүүлээх күннэригэр мустан, сүргэлэрэ көтөҕүллэн, сирэйдиин-хараҳтыын сырдаан күрэхтэһэ сылдьалларын көрөн киһи эрэ үөрэр.

Улууспут хотугу нэһилиэктэрин ветераннарын сүүрбэ иккис спартакиадалара соторутааҕыта Модут нэһилиэгэр икки күн устата ыытылынна. Тоҕус нэһилиэктэн 200-тэн тахса киһи кыайан-хотон барардыы ох курдук оногостон кэлэн спортивнай оонньуу 8 көрүҥэр (волейбол, дуобат, саахымат, сыал ытыы, дартс, таба быраҕыы, «Көрдөөх старт» эстафета) күрэхтэстилэр.

Спартакиаданы үөрүүлээхтик аһыы түһүмэҕэр мустубут ветераннары улуус баһылыгын I солбуйааччыта Николай Соловьев, ветераннар сэбиэттэрин председателэ Михаил Баишев, ветераннар бу күрэхтэһиилэрин төрүттээбит Кузьма Протодьяконов, киниттэн эстафетаны ылан иккис сылын бу тэрээһини бэркэ иилиисаҕалыы сылдьар Роман Марков (спартакиада кылаабынай судьуйата), нэһилиэктэр баһылыктара, ветераннарын сэбиэттэрин председателлэрэ, аҕа саастаахтарбыт бары бу бэртээхэй тэрээһиннэрин, хамсааһыннарын көҕүлүүр бастыҥ дьоммутугар наҕараадалары, бэлэхтэри, махтал суруктары туттардылар.

Элбэх ветеран араас таһымнаах наҕараадаларынан бэлиэтэннилэр. Балар ортолоругар үлэ, спорт ветерана Евдокия Шадрина «Модут нэһилиэгин сайдыытыгар кылаатын иһин» уонна «Хатырык нэһилиэгин Ытык киһитэ» бочуот бэлиэлэринэн, үлэ ветерана Дмитрий Мухин «Хатырык нэһилиэгин сайдыытыгар кылаатын иһин» уонна «Нам улууһун тыатын хаһаайыстыбатыгар кылаатын иһин» бэлиэлэринэн наҕараадаланнылар.

Икки күннээх сэргэх, олус тэтимнээх күрэхтэһиигэ кыайыылаахтарынан таҕыстылар:

Сыал ытыыга абсолютнай күрэхтэһиигэ: Эр дьоҥно – Хатырыктан Валентин Васильев, дьахталларга – Хатыҥ Арыыттан Евдокия Корчанова бэргэн ытааччыларынан ааттаннылар.

Хамааннданан түмүк таһаарыллыбытынан 16 очкону ылбыт Хатыҥ Арыы хамаандата I м., 18 очколаах Модут хамаандата II м., 21 очколаах Бөтүҥ хамаандата III м. ыллылар. Онон спартакиада кубога Хатыҥ Арыыларга тигистэ.

Күрэхтэһии биирдии көрүҥэр: волейболга – I м. Модуттар, II м. Хатыҥ Арыылар, III м. Бөтүҥнэр; Саахымакка – I м. Көбөкөннөр, II м. Хатыҥ Арыылар, III м. Арбыннар; Дартска – I м. Бөтүҥнэр, II м. Хатыҥ Арыылар, III м. Арбыннар; Дуобакка – I м. Хатыҥ Арыылар, II м. Модуттар, III м. Арбыннар; Таба быраҕыыга – I м. Хатырыктар, II м. Фрунзелар, III м. Хатыҥ Арыылар; «Көрдөөх стартар» эстафетаҕа: I м. Модуттар, II м. Хатырыктар, III м. Бөтүҥнэр.

Күндү ветераннар! Быйылгы тэрээһиҥҥит сыл ахсын буоларын курдук үрдүк таһымнаахтык, бары астынаргыт, сэргэхсийэргит курдук барбытынан истиҥник эҕэрдэлиибит. Эһиги үтүө үгэскитин, холобургутун батыһааччылар, салҕааччылар үксүү турдуннар!

Иннокентий ИВАНОВ

БИЛЛЭРИИЛЭР • ОБЪЯВЛЕНИЯ

АО «Намкоммунтеплоэнерго» ®

Предлагает услуги по электрическим замерам на производственных зданиях, сооружениях, жилых домах:

· Целостность и электрическое сопротивление изоляции электропроводки освещения;

· Целостность и электрическое сопротивление изоляции силовых кабелей и силового электрооборудования;

· Сопротивление защитного заземляющего устройства (заземляющие электроды, контур заземления);

· Согласование цепи «фаза-нуль» для определения правильности выбора параметров отключающих устройств (автоматических выключателей, предохранителей).

Сроки проведения работ по замерам с июня по октябрь.

Заявки подавать по адресу: с.Намцы, ул. Чернышевского, 78.

Электронный адрес: namkte@mail.ru

Центр занятости населения Намского улуса приглашает незанятых и безработных граждан на ЯРМАРКУ ВАКАНСИЙ ПРОМЫШЛЕННЫХ КОМПАНИЙ РС(Я), которая состоится 10 апреля 2019 года с 10.00-13.00 ч.

Требуемые документы: паспорт, трудовая книжка, документ об образовании, снилс, ИНН.

Место проведения: МБУ «ЦДТ им. Шестакова», с. Намцы, ул. И. Винокурова, 8.

Справки по тел.: 41-148. ®

Уважаемые коллеги!

В соответствии с п. 2.2. постановления Правительства РС(Я) от 29.01.2019 г. № 14 «О внесении изменений в отдельные нормативные правовые акты Правительства Республики Саха (Якутия) и признании утратившими силу отдельных нормативных правовых актов Правительства Республики Саха (Якутия)» внесено изменение в ставках платы по договору купли-продажи лесных насаждений гражданам для собственных нужд в Республике Саха (Якутия), за исключением ставок платы по договору купли-продажи лесных насаждений, расположенных на землях особо охраняемых природных территорий федерального значения, для собственных нужд.

Год, на который установлены коэффициенты	Коэффициенты индексации к ставкам платы за единицу объема древесины, заготавливаемой на землях, находящихся в федеральной собственности
В 2015 году	1,37
В 2016 году	1,43
В 2017 году	1,49
В 2018 году	2,17
С 2019 года	2,38
С 2020 года	2,62

С уважением руководитель А.Е. Михайлов.

КӨННӨРҮҮ

Хаһыат кулун тутар 29 күнүнээҕи 12-с нүөмэригэр «Көлүөнэ ситимэ быстыспатын» диэн ыстатыйаҕа «Мин дьиэ кэргэним — мин киэн туттуум» номинацияҕа «Василий Васильевич, Александра Даниловна Игнатьевтар (Хатыҥ Арыы) бастааттылар» диэн көннөрөн ааҕаргытыгар көрдөһөбүт.

Редакция.

Считать недействительным удостоверение судоводителя маломерных судов №АВ989336 на имя Сметанина Тимофея Петровича.

® ООО «Уйгу» продает бетон и цементно-песчаный раствор любых марок от В – 3,5 до В – 25 согласно ГОСТ с доставкой.

® Заливаем идеальные ленточные бетонные фундаменты любых размеров согласно ГОСТ.

Тел. 89141056350 (звонить в рабочее время с 9 до 18 ч.)

® Грузовые перевозки.

Тел. 89644258617, 89841160270

ИһИРЭХ ТЫЫТАР

Дорогого, любимого мужа, отца, дедушку, прадедушку **МОСКВИТИНА ИННОКЕНТИЯ РОМАНОВИЧА** поздравляем с юбилеем — 90-летием со дня рождения!

Желаем крепкого здоровья на долгие годы, бодрости духа, молодости души, внимания и заботы близких!

С пожеланиями жена, дети, внуки, правнуки.

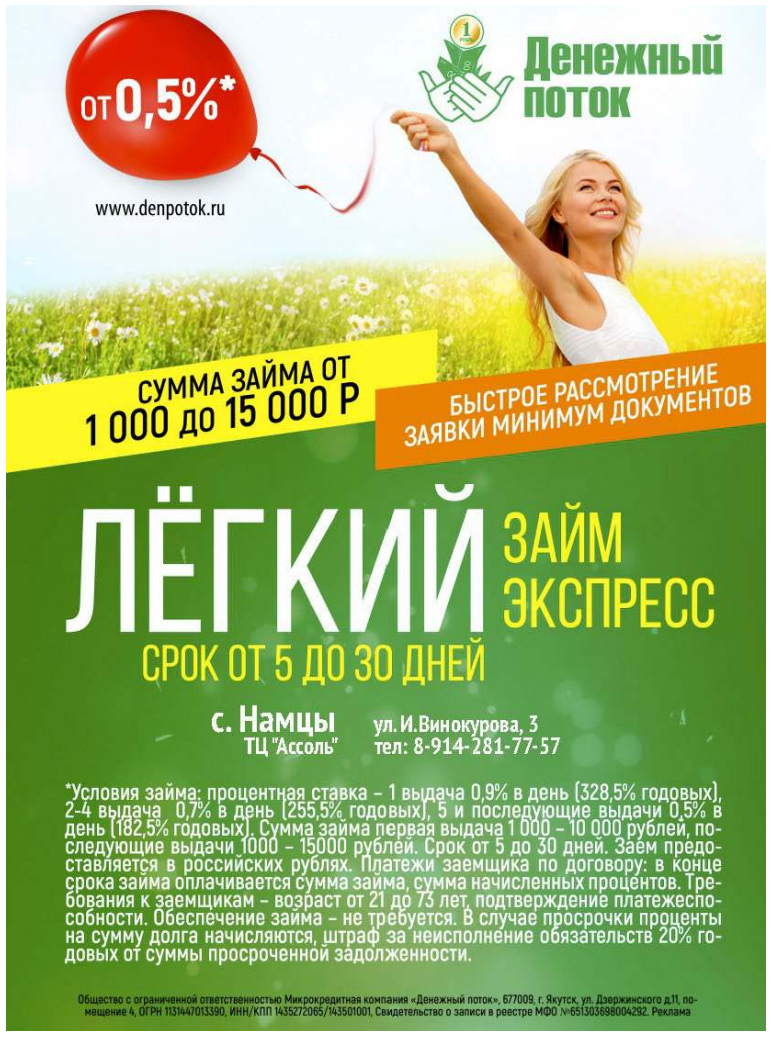

махтал

Ыар сүтүкпүт аһыытын тэҥҥэ үллэстибит, күүс-көмө, сүбэ-ама буолбут бар дьоммутугар:

Үлэлиир коллективпар, директор В.И. Эверстовка, профком председателэ А.А. Аммосоваҕа, коллегабар, табаарыспытыгар А.Г. Касьяновка, музей үлэһитэ А.С. Бурнашевка уонна Н.Д. Захаровка бу ыарахан кэммэр сүбэ-ама, тирэх буолбут дьоммор үтүө санааҕыт иһин махтанабын;

1994 сыллааҕы выпускниктарбар, учуутал А.Н. Захаровка, үөрэппит оҕолоро тэбис-тэҥҥэ үөрүүбүн-хомолтобун үллэстэргитигэр махтанабын. Ама онтон ордук үрдүк сыанабыл туох баар буолуой?

Коллегаларбар, улуус математика учууталларыгар, бииргэ үөрэммит дьүөгэлэрбэр, «Сайдам» түөлбэ олохтоохторугар; Истиҥник саныыр дьүөгэлэрбэр Е.В. Эверстоваҕа, эдьиийбэр Т.А. Кривошапкинаҕа ыарахан кэммэр сүбэҕит-амаҕыт, көмөҕүт иһин махтанабын;

Бииргэ төрөөбүт балтыларбар, убайбар, бары аймахтарбар, кэргэним одноклассниктарыгар, табаарыстарыгар хомолтобун тэҥҥэ үллэстибиккитигэр, үтүө санааҕыт иһин оҕолорум, бэйэм ааппыттан дириҥ махталбытын тиэрдэбит.

Барыгытыгар чэгиэн доруобуйаны баҕарабын,эрэй эҥэрдэспэтин, кыһалҕа кыттыспатын, ыарыы ыалласпатын, тумуу тумуннун, этэҥҥэ буолуҥ.

А.Г. ТАРКАЕВА

«Дьүрүл» народнай ансаамбыл республика, улуус, нэһилиэк араас тэрээһиннэригэр, фестиваллларыгар, көрүү конкурстарыгар өрүү ситиһиилэрдээхтик кыттан кэллэ. Ол курдук, быйыл республикаҕа ыытыллыбыт «Бриллиантовые нотки» үһүс көлүөнэ көрүү конкурсугар кыттан Гран-при буолбуппут. Көрүү конкурс түмүгүнэн Калининград куоракка Бүтүн Аан дойдутааҕы «Планета искусств» фестивальга ыҥырыы туппуппут. Фестивальга биир санаанан сөбүлэһэн, 12 буолан кулун тутар 23 күнүгэр тиийэн, олус киэҥ түһүлгэҕэ кыттан кэллибит. Икки сиринэн киэҥ программалаах кэнсиэргэ «Дьүрүл» ансаамбылтан 21 хомусчут кытынна. Улахан сэҥээриини, үрдүк сыанабылы ыллыбыт. Икки нүөмэринэн кыттан, нүөмэрдэрбит тус-туһунан сыаналанан I-кы истиэпэннээх лауреат буоллубут, анал кубогынан бэлиэтэннибит.

Партизан орто оскуолатын алын сүһүөх кылааһын үөрэнээччилэрин «Үрүйэчээн» ансаамбыла эмиэ биһигини кытта тэҥҥэ Калининградка ыҥырыы тутан «Бриллиантовые нотки» фестивальга ситиһиилээхтик кытынна, «Планета искусств» фестиваль-конкурска III-с истиэпэннээх лауреат аатын ылары ситистэ. Салайааччы СР үөрэҕириитин туйгуна Г.М. Соловьева — импровизатор хомусчут.

Бу киэҥ түһүлгэҕэ кытта барарбытыгар улууспут баһылыга Ю.И. Слепцов биһиги кыһалҕаларбытын ис сүрэҕиттэн өйдөөн, өйөөн улахан көмөнү оҥорбутугар махталбытын тиэрдэбит. Бары да саастаах көлүөнэ дьон убаастабылы ылбыппытыттан, 43 сыл устатыгар фольклору, хомуһу эҥкилэ суох ыччакка иҥэрэ, холобур буолан ситиһиилэрдээх сылдьыбыт аҕа саастаах дьон махтанабыт.

Ил Түмэн депутата Наталья Румянцева Олоҥхо ыһыаҕынан өйөөн материальнай көмө оҥорбутугар уонна кини дьиэ кэргэнигэр ис сүрэхтэн махтал, баһыыба тылларын аныыбыт.

Саха хомуһа, фольклора сайдарын, ааттанарын туһугар биһигини өйөөбүт, күүс-көмө буолбут салайааччыларбытыгар, улууспут депутаттарыгар махтанабыт. Эһиэхэ бука барыгытыгар кытаанах чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, түбүктээх, сыралаах үлэҕитигэр үрдүктэн үрдүк ситиһиилэри баҕарабыт.

Улуу Олоҥхобут ыһыаҕа үрдүк таһымнаахтык, түмсүүлээхтик ыытылларыгар бары биир санаабытын ууруоҕуҥ!

«Дьүрүл» народнай ансаамбыл коллектива, хомусчуттара

Күн-дьыл билгэтэ

БЫЙАҤНААХ САЙЫН БУОЛУОҔА!

Былырыын кулун тутар 20-30 күннэригэр балтараа суукканы быһа буурҕа, тибии бөҕө түспүтэ. Муус устар 1 күнүн түүнүгэр хаар халыҥнык түспүтэ, 2-гэр былыттаах, тыаллаах күн этэ. 3 -гэр эмиэ буурҕа, тибии түһэн, дэриэбинэ таһынааҕы суоллары үрдүнэн тибэн, суолу астарыы үлэтэ буолбута. 6-гар күүстээх тыала эбиэттэн киэһэ дьэ тохтоото. Суолу тибийбитин ыраастаатылар. 1-10 күннэригэр күн аайы тыалыран, хатааһын буолла. 7-гэр күн оройугар күнүс +2˚, +4˚, +2˚, +4˚, +6˚С; сылыйан ылар да, улахан ириэрии суох этэ.

17-гэр күүстээх тыал түһэн, 19 чыыһыла киэһэттэн хаардаата. Күн аайы тыалырар, күнүс +4˚, +6˚С сылыйан ылар. 23, 24, 25, 26 күннэригэр күүстээх, тымныы тыаллаах күннэр турдулар. 27, 28, 30 күннэргэ сарсыарда -7˚, -2˚, -6˚С; 29-ка күүстээх тыал, былыттаах, үдүк-бадык күн хаар 2 см халыҥнык түстэ.

Былырыын муус устар күн аайы тыаллаах, тымныы ый ааспыта. Ол иһин хаарын тыалынан сиэн, кэбирэтэн, саас эрдэ кэлбит курдук этэ. Хаар халыҥа 40 см курдук этэ. Быйыл хаар халыҥа 43 см, хаарын тыалыран сиэбэтэҕинэ, эмискэ улаханнык ириэрдэҕинэ алааска, үрэххэ уу баар буолуо.

Быйыл кулун тутар тыалырбакка чуумпутук, үксэ чаҕылхай, сылаас күннээх турда. Ый саҥатыгар аһары сылыйан, дьаҥ уһуннук турда. Өлүөнэ эбэбитигэр халаан уута, күндьыл маннык сымнаҕастык бардаҕына, кутталланыан сөп. Быйыл сайын үүнүүлээх, итии буолуо, сир аһа да үүнүөҕэ. Онон быйаҥнаах сайыны күүтэбит.

К. ЕРЕМЕЕВ, Кыһыл Сыыр

ДЕЛА ЗА НЕДЕЛЮ

ОМВД России по Намскому району сообщает, с 25 по 31 марта всего зарегистрировано сообщений – 48. Из них телесные повреждения - 6, кражи - 1, обнаружение трупа – 2, сообщение о ДТП – 1, не повиновение сотруднику полиции – 1, другие сообщения – 6.

Всего составлено административных протоколов – 118. Из них по линии ГАИ всего – 106. За нарушение правил перевозки детей – 3, за нарушение правил перевозки пассажиров – 1, на штраф стоянку поставлено – 3, за управление ТС, (лишенными) без права на управления ТС – 2, ДТП – 1 (материальное), нарушение пешеходами ПДД – 13, не уплата административного штрафа – 13.

По линии УУП, за мелкое хулиганство – 1, за нарушение регистрации оружия – 2, появление в общественном месте, в состоянии АО – 1, не уплата штрафа – 2, нанесение побоев – 1.

КЭРИЭСТЭБИЛ

Сыл-хонук ааһара түргэнэ, күнтэн-күн хонон турдах ахсын сөхтөрөрөсоһутара үксээн иһэргэ дылы...

Коллегабыт, Российскай Федерация үөрэхтээһинин бочуоттаах үлэһитэ, Саха республикатын үөрэҕириитин туйгуна, А.С. Макаренко аатынан Педагогическай килбиэн мэтээл хаһаайката, ытыктыыр киһибит Сандулина Елена Ивановна биһиги кэккэбититтэн, бу орто дойдуттан букатыннаахтык барбыта муус устар 9 күнүгэр 1 сыла туолар.

Елена Ивановна 1961 с. Таатта оройуонугар Ытык Күөл селотугар Заровняевтар дьиэ кэргэттэригэр 3-с оҕононон төрөөбүтэ. Уус Алдан оройуонун, Мүрү оскуолатын үчүгэйдик үөрэнэн бүтэрбитэ. 1985 с. СГУ математическай факультетын бүтэрэн, Уус Майа Эдьээн 8 кылаастаах оскуолатыгар математика учууталынан ананан педагогическай үлэтин саҕалаабыта. Үлэлии сылдьан Нам улууһун, Модут нэһилиэгиттэн төрүттээх Сандулин Николай Николаевиһы көрсөн ыал буолбуттара.

1987с. Модут орто оскуолатыгар математика учууталынан үлэтин салгыыр. Елена Ивановна 1987 сыллаахтан Модут орто оскуолатыгар бастаан математика, онтон директоры үөрэх чааһыгар, научнай-методическай үлэҕэ солбуйааччынан олоҕун тиһэх күннэригэр диэри үлэлээбитэ. Елена Ивановна бу сылларга учуутал быһыытынан ситэн-хотон, үөрэтии методикатын күүскэ баһылаабыта. Ол курдук математическай кылаас арыйан үлэлэппитэ. Кини үөрэнээччилэрэ чиҥ билиини, үрдүк хаачыстыбаны ситиспиттэрэ.

Үлэтигэр сүрдээх бэриниилээх, ылсыбыт дьыалатын хайаан да тиһэҕэр диэри тиэрдэрэ, барыга барыс сыстаҕас, үөрэнээччилэргэ, бииргэ үлэлиир дьонугар бир тэҥ сыһыаннаах оскуолабыт биир тумус туттар киһитэ этэ, сүрдээх элбэҕи ааҕара, билэрэ, эбии үөрэнэрэ. Елена Ивановна мэлдьи бэйэтин билиитин-көрүүтүн үрдэтэргэ дьулуһара, саҥаны сэргиир, айар-тутар дьоҕурдаах киһи этэ. Ол курдук үлэлии сылдьан кэтэхтэн үөрэнэн 1992 с. СГТХА үөрэнэн экономист идэтин ылбыта уонна ИРОиПК үөрэнэн үөрэх менеджера буолбута, Ганновер (Германия), Москва, Туапсе, Казань куораттарга идэни үрдэтэр курстарга үөрэммитэ.

Елена Ивановна инновационнай үлэҕэ үлэлиир кэмигэр 2001 сылтан республикаҕа экспериментальнай площадка буолан үлэбит хайысхата кэҥээбитэ. Учууталлар, оҕолор чинчийэр үлэнэн күүскэ дьарыктаммыттара. Араас хабааннаах научнай-практическай конференцияларга, агроааҕыыларга «Шаг в будущее», МА ЯГСХА, Чугуновскай, Виноградовскай, Кочневскай ситиһиилээхтик кыттыбыттара. Бу кэмнэргэ араас таһымнаах үөрэх тэрилтэлэрин кытта дуогабар түһэрсэн оҕолор үөрэххэ киириилэригэр улахан күүс-көмө буолбута. Дуальнай үөрэхтээһини республикаҕа биир бастакынан олохчо киллэрсибитэ.

Үлэлииригэр ирдэбиллээхтик, чопчу хайысхалаан үлэлээбитэ. Оскуола агро буолбутун кэнниттэн үлэтэ өссө табыллан, ис сүрэҕиттэн кыһаллан үлэлээбитэ, биир да агрооскуола тэрээһинэ Елена Ивановна кыттыыта суох буолбат этэ. Республика араас улуустарыгар ыытыллар агрооскуолалар тэрээһиннэригэр, конкурстарыгар хайаан да оскуолатын кытыннарара, оскуола үлэтин-хайысхатын туһунан дакылаатаан билиһиннэрэрэ.

Биһиги Еленабыт үксүгэр кыайыы көтөллөөх кэлэн Модут оскуолатын, Нам улууһун элбэхтэ ааттаппыта. Республикаҕа агрооскуолалар сайдалларыгар бэйэтин кылаатын киллэрсибитэ. Ол курдук республика агрооскуолаларын үлэлии олорор локальнай акталара, сокуоннара олохчо киириилэригэр сүҥкэн кылаатын киллэрсибитэ.

Бастакы агрооскуола статуһун ылбыппытыгар кэргэнинээн Николай Николаевичтыын үлэсынньалаҥ лааҕырын арыйан үлэлэппиттэрэ, ол күһүнүгэр республикатааҕы быыстапкадьаарбаҥкаҕа кыттан биириистээх миэстэҕэ тиксэн персональнай компьютерынан наҕараадаламмыттара, онтон лааҕыр Республикаҕа лааҕырдар күрэхтэригэр бастаан МТЗ-82 (Беларусь) тракторынан бириэмийэлэммиттэрэ. Ити кэнниттэн лааҕыр республикаҕа 2-тэ бастаабыта, 2-тэ иккис миэстэ буолбута.

2008 с. Москва куоракка Макаренко аатынан норуоттар икки ардыларынааҕы конкурска оскуола үлэтин-көмүскээн 2-с миэстэ буолан кэлбитэ. 2013 с. Чебаркуль куоракка (Челябинскай уобалас) Макаренко аатынан конкурска жюри састаабыгар киирэн үлэлэспитэ. 2015 с. Туапсе куоракка Макаренко аатынан норуоттар икки ардыларынааҕы конкурска оскуола 3-с миэстэ буоларын ситиспитэ. 2016 с. Санкт-Петербург куоракка тиийэн «2016 с. Тыа сирин бастыҥ оскуолата» ааты ылары ситиспитэ.

Елена Ивановна олох улаарыйыытын-тэлэрийиитин чуҥнаан көрөн үөрэтэ сылдьыбыт буолан, оскуола рынокка сөптөөх суолун булбута.

Биһиги Елена Ивановнабыт тустаах эрэ үлэтинэн муҥурдаммакка оскуола, нэһилиэк, улуус общественнай, спортивнай олоҕор актыыбынай кыттыыны ылара. Ол курдук кэргэнинээн Николай Николаевичтыын «Учитель года-2005», «Педагогическая семья», «Учителя-супруги, 2008» ситиһиилээхтик кыттыбыттара, республиканскай экстремальнай күрэх «Большое семейное приключение» 2003 с. кыайыылаахтара буоланнар Египетка сынньанар путевканан наҕараадаламмыттара.

Модут нэһилиэгин депутатынан талыллан үлэлээбитэ, нэһилиэккэ «Единай Россия» партия секретарынан өр сылларга үлэлээбитэ. Араас тэрээһиннэргэ көхтөөхтүк кыттара, ол курдук ыалдьыан эрэ иннинэ «Далбар Хотун»-2017 с. улуустааҕы конкурска ситиһиилээхтик кыттыбыта, «Ийэм, аҕам уонна мин» спортивнай күрэхтэргэ улуус чиэһин ситиһиилээхтик көмүскээбитэ.

Елена Ивановна хайдахтаах да үлэҕэ үлэлэстэр барытын кэмигэр ыпсаран, ситэрэн-хоторон иһэр ураты дьоҕурдааҕа, олус эппиэтинэстээх, түргэн туттуулаах, быһаарыылаах киһи этэ. Дьоҥҥо үтүө-мааны сыһыаннаах, ханнык да үлэттэн толлон турбат, үлэни таптыыр, саҥаны көрдүүр, ону олохчо киллэрэр, коллективка улахан убаастабылынан туһанар күндү киһибит этэ. Үлэлэспит сыллара барыта бар дьонугар туһалааҕы оҥорууга, оскуола инники сайдыытын туһугар өйү-санааны түмүүгэ ананнылар.

Өссө да үүнүөх-сайдыах киһини ыарахан ыарыы, өлөр-өлүү биһиги кэккэбититтэн илдьэ барбыта олус хомолтолоох. Биһиги Елена Ивановнабытын куруутун өйдүү-саныы, ахта сылдьыахпыт, кини кэрэ мөссүөнүн умнуохпуг суоҕа.

Модут орто оскуолатын коллектива.

Олохчо биирдэ бэриллэр, кэрэ сибэкки курдук күндүтүк саныыр тапталлаах кэргэним, ийэбит, эбэбит Сандулина Елена Ивановна муус устар 9 күнүгэр бу орто дойдуттан ыарахан ыарыыттан ыалдьан букатыннаахтык барбыта 1 сылын туолар.

1961 сыллаахха от ыйын 27 күнүгэр Алексеевскай оройуонун Ытык-Күөл селотугар Неустроева Мария Степановна, Заровняев Иван Никифорович дьиэ кэргэттэригэр үһүс оҕонон күн сирин көрбүтэ.

Күнү кытта уһуктан үөрүүлээх-көтүүлээх эмдэйсэмдэй оҕо сааһа Уус Алдан Бороҕон нэһилиэгэр ааспыта. 1968 с. Мүрү оскуолатын алын сүһүөх кылааһыгар үөрэнэ киирэр. Үөрэнэр сылларыгар бастыҥ үөрэнээччи, оскуолаҕа ыытыллар араас тэрээһиннэргэ, күрэхтэһиилэргэ мэлдьи көхтөөх буолан, бииргэ үөрэнэр оҕолоругар улахан холобур буолар этэ. Ол курдук Лена Мүрү оскуолатын бастыҥ спортсменката, мээчик, сүүрүү, хайыһар, теннис көрүҥнэринэн сөбүлээн дьарыктана сылдьыбыта.

Оскуолатын ситиһиилээхтик бүтэрэн, 1978 с. Саха государственнай университетын математическай факультетыгар туттарсан үөрэнэ киирэр. Сүрдээх кэпсэтинньэҥ буолан, элбэх дьүөгэлэнэн студент көрдөөх сыллара биллибэккэ ааһаллар. Үөрэҕин 1985 с. бүтэрэн математика учууталын идэтин ылар. Ол сыл күһүнүгэр Уус Маайа Эдьээн бөһүөлэгэр учууталынан ананан үлэтин саҕалыыр.

Мин эмиэ 1985 с. ЯПУ-1 физкультурнай отделениетын бүтэрэн, Лена анаммыт сиригэр үлэлии тиийэбин. Онно алта эдэр специалистар, көхтөөх комсомолецтар тиийэммит, Эдьээн бөһүөлэгэр элбэх тэрээһиннэргэ, субботниктарга үлэ үөһүгэр сылдьарбыт. Дьэ, ити курдук бэйэ-бэйэбитин үчүгэйдик билсэн, Ленаны сөбүлүү көрөн, сүрэхпитин холбоон 1986 с. ыал буолбуппут. Эдьээн эдэр ыччата комсомол күнүгэр түбэһиннэрэн, оройуоҥҥа бастакынан арыгыта суох комсомольскай сыбаайба тэрийбиттэрэ.

Онтон ыла номнуо 31 сыл бииргэ олорон 3 оҕону төрөтөн, 5 сиэни бүөбэйдээн олох кэрэтэ күлүм гынан ааспыта түргэниттэн сөҕөбүн.

1987 с. Модукка көһөн кэлэн оскуолаҕа идэбитинэн салгыы үлэлээбиппит, 1992 с. ЯГСХА-ҕа кэтэхтэн үөрэнэ киирэн экономист идэтин ылбыта.

Үөрэҕин бүтэрэн баран Модукка элбэх ыалга кэтэх хаһаайыстыба, ИП тэринэлларигэр «Бизнес план» суруйан үлэ миэстэлэрин таһаартаабыта. Араас граннары суруйан бөһүөлэк сайдарыгар бэйэтин кылаатын киллэрбитэ.

Ийэ быһыытынан оҕолоругар олус кыһамныылаахтык сыһыаннаһан, кыра эрдэхтэриттэн чөл олохчо уһуйан, оҕолорбутун кытта спорт араас көрүҥнэригэр нэһилиэкпит, улууспут чиэһин элбэхтэ көмүскээн кэлбиппит. Ол курдук «Мама, папа и я — спортивная семья», Аҕа-уол күрэхтэһиитигэр, «Семейный волейбол» күрэхтэһиилэригэр республикаҕа тиийэ кыттыыбыппыт.

2016 сыллаахха Нам улууһугар «Лучшая спортивная семья года — 2015» номинацияны туттарбыттара. 2003 сыллаахха Ленабынаан «Большое семейное приключение» (БСП-2), «Якутия» хаһыат ыыппыт республиканскай күрэхтэһиитигэр кыттан 11 хамаандаттан кыайыылааҕынан тахсан Египетка барар путевка хаһаайынынан буолбуппут. Ол сыл ахсынньы ыйыгар Египетка баран биир нэдиэлэ сайыммытын уһатан, олус үчүгэйдик сынньанан, сөтүөлээн кэлбиппит.

2017 сыллаахха Далбар Хотун улуустааҕы конкурска ситиһиилээхтик кыттан «Мааны Хотун» номинацияны ылбыта. Дьэ, ити курдук биһиги ийэбит олус элбэх саҥа көрүүлэрдээх, үлэтин эрдэттэн былааннаан оҥорорун сөбүлүүр этэ.

Иллэҥ буолла да элбэҕи ааҕара, баайара, иистэнэрэ. Сканворд араас көрүҥнэрин эҥкилэ суох таайара. Элбэхтэ улууска республикатааҕы математическай олимпиадаларга ситиһиилээхтик кыттара. Биир сөбүлүүр дьарыга — сайынын оҕуруот олордуута, сир аһын хомуйуута буолар. Айылҕаҕа сылдьарын туохтааҕар да ордорор этэ. Ийэбит олус асчыт, кини минньигэс аһын суохтаатыбыт. Билигин да сиэннэрэ, эбээ хаһан кэлэрий диэн ыйыталлар. Онон кини сырдык дууһата биһигини үөһэттэн араҥаччылыыр, харыстыыр диэн бигэ эрэллээхпит. Кэргэммин, ийэбитин, эбэбитин олус диэн суохтуубут, ахтабыт, таптыыбыт.

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ.

Тапталлаах кэргэним, аҕабыт, эһэбит Аппааны нэһилиэгин олохтоохо

УВАРОВСКАЙ
Иван Иванович

кулун тутар 30 күнүгэр ыарахан ыарыыттан соһуччу күн сириттэн барбытын бары аймахтарбытыгар, билэр дьоммутугар иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ.

Аппааны нэһилиэгин олохтоохо

УВАРОВСКАЙ
Иван Иванович

уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Бөтүҥтэн, Намтан, Дьокуускайтан Уваровскайдар.

Күнду балтыбытыгар, эдьиийбитигэр Айталина Николаевна Уваровскаяҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр тапталлаах кэргэнэ, аҕалара, эһэлэрэ

УВАРОВСКАЙ
Иван Иванович

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.

Убайгыт Миитэрэй оҕолоро, сиэннэрэ.

Чугас ыалларбытыгар Айталина Николаевнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр тапталлаах кэргэнэ, аҕалара, эһэлэрэ

УВАРОВСКАЙ
Иван Иванович

ыарахан ыарыыттан олохтон соһуччу туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Гаврильевтар, Аргуновтар, Ларионовтар.

Оскуолаҕа бииргэ үөрэммит доҕорбут

УВАРОВСКАЙ
Иван Иванович

уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон эмискэ туораабытынан кэргэнигэр Айталина Николаевнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, бииргэ төрөөбүттэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Хатыҥ Арыы орто оскуолатын 1983 с. выпускниктара.

Хатырык орто оскуолатын үлэһитигэр Зоя Ивановна Поротоваҕа тапталлаах быраата, Хатыҥ Арыы нэһилиэгин олохтоохо

УВАРОВСКАЙ
Иван Иванович

ыараханнык ыалдьан күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Хатырык орто оскуолатын коллектива.

«Кэскил» бааһынай хаһаайыстыбаҕа уһун кэмнэ бииргэ үлэлээбит убаастыыр доҕорбут

УВАРОВСКАЙ
Иван Иванович

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан Айталина Николаевнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, бары чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

«Кэскил» бааһынай хаһаайыстыба үлэһиттэрэ.

Хамаҕатта нэһилиэгин олохтоохо, өр сылларга үтүө суобастаахтык «Комсомольскай» совхоз, «Сайдыы» кооперативка тутууга үлэлээбит

ТАРКАЕВ
Гаврил Николаевич

ыарахан ыарыыттан олохтон соһуччу туораабытынан кэргэнигэр Анна Григорьевнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр кутурҕаммытын тиэрдэбит.

«Сайдам» түөлбэ олохтоохоро.

Убаастыыр, таптыыр дьүөгэбит, ССРС кооперативын туйгуна, үлэ ветерана, сэрии тулаайаҕын оҕото, Нам райпотун ветерана

ЗАМЯТИНА
Екатерина Филипповна

уһун, ыарахан ыарыыттан бу орто дойдуттан барбытынан кэргэнигэр Иосиф Никитичка, оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Аппааныттан З.А. Эверстова, Е.П. Федорова.

Ытыктыыр киһибит

ЗАМЯТИНА
Екатерина Филипповна

уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Иосиф Никитичка, оҕолоругар, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

М.Е., А.А. Кузьминнар.

Убаастыыр саҥаспыт, Хатыҥ Арыы нэһилиэгин Ытык киһитэ, үлэ, тыыл ветерана

НИКИФОРОВА
Ирина Павловна

ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.

Намтан аймахтаргыт Лукиннар, Граф Биэрэгиттэн Баишевтар, Бөтүҥтэн, Намтан Дмитриевтар, Модуттан, Намтан Тереховтар.

Тапталлаах таайбыт

ЛИХАНОВ
Ранвил Николаевич

күн сириттэн күрэммитинэн бары аймахтарбытыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Делиграсовтар аймахтар.

Үөдэй нэһилиэгин олохтоохо, үлэ бэтэрээнэ, «Нам совхоз» тутаах суоппарынан үлэлээбит

ЛИХАНОВ
Ранвил Николаевич

күн сириттэн соһуччу туораабытынан кыргыттарыгар З.П.Саввин аатынан Үөдэй орто оскуолатын директорыгар Вероника Ранвиловна Барашковаҕа, Людмила Ранвиловна Лихановаҕа, күтөтүгэр, сиэннэригэр, бииргэ төрөөбүттэригэр, чугас аймах-билэ дьонугар, үөлэннээхтэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

«Үөдэй нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, депутаттара, ветеран сэбиэтэ.

ЫРА САНАА СААДА

Былырыын «Ветеранское подворье» конкурска сылдьан биир олус кэрэ тэлгэһэни бэлиэтии көрбүтүм. Ыйыталаһан билбитим, Хамаҕаттаттан Канаева Матрена Васильевна дьиэ кэргэнэ эбит. Матрена Васильевна Хамаҕатта саха-француз лицей алын кылаас учууталынан айымньылаахтык үлэлиир, СР үтүөлээх учуутала. Бу дьиэ кэргэн 2018 сылга нэһилиэккэ ыытыллыбыт көрүүгэ «Лучший ландшафтный дизайн» күрэххэ 1-кы миэстэ, улууска «Лучший садовый участок» анал аакка тиксибиттэрэ.

Ааспыт нэдиэлэҕэ Матрена Васильевналаахха ыалдьыттаатыбыт. Үүнээйиларэ хаар анныгар да сыттар, улууспут дьоно эрдэ көрөн-истэн тустарыгар туһанныннар диэн хаартыска буклетыттан көрөн кэпсииргэ холоннубут.

Бу ыал Саха сирин кылгас сайыныгар оҕоаймах эт-хаан өттүнэн сайыннын, кыра сааһыттан кыраһыабайы, кэрэни кэрэхсии үөрэннин диэн санаанан салайтаран олороллор. Сиртэн илиилэрин араарбакка үлэлээннэр, тымныы айылҕалаах дойдуга да киһи барахсан туруннаҕына, баҕа санаа саадын тэриниэн сөбүн дакаастаатылар.

Дьиэ уһаайбата тустуспа зоналарга араарылыбыт. Сатабыллаах хаһаайка маннык дьаһаннахха көрөргө-харайарга, үлэлииргэ табыгастаах диэн санаатын үллэстэр.

СИБЭККИ АЛЛЕЯТА

Манна көһө сылдьар 100-кэ сэдэх сибэккилэри олордоллор. Тимиринэн киэргэтиилээх мас ыскамыайкалар иннилэригэр петунья, георгин, роза, эустома, пион о.д.а. силигилии үүнэллэр. Садовай фигураларынан киэргэтэллэр.

Матрена Васильевна сибэккилэрин сиргэ олордорун ордорор. Иһиттээҕэр табыллан үүнэр диир. 10-ча сыл дьаныардаахтык бүөбэйдээн оҥорбут аллеялара билигин дьон кэлэн харахтарын сылаанньытар кэрэ бэлиэ сирэ буолбут.

ОҔО СЫННЬАНАР СИРЭ

Иллэрээ сыл аҕалара сиэннэригэр анаан хаптаһынынан 2 этээстээх кыра дьиэ туппут. Бырайыагын оҕолорунаан оҥорбуттар. Сынньанарга, айарга усулуобуйа барыта тэриллибит: бастакы этээскэ 2 сиэн кыыс сынньанар ороно, оонньуур остуола тураллар. Манна кыргыттар кинигэ ааҕаллар, килиэйдээн, кырыйан араахы оҥороллор. Үөһээ этээһи сиэн уоллары-гар анаабыттар.

Таһыгар сынньанар сир, теннистиир остуол, улахан бассейн бааллар. Тулата сэдэх бакопа, георгин, эустома сибэккилэринэн киэргэтиллэр. Оҕолор күнү быһа сөтүөлүүллэр, күлэн-оонньоон күннэрин туһалаахтык атааралар.

АЛЬПИЙСКАЙ ГОРКА

Дьиэ арҕаа өттүгэр хайа тааһын дьапталҕалаан 4 м усталаах сибэкки саадын оҥорбуттар. Манна биир сыллаах уонна элбэх сыллаах розалар, гладиолустар, эустомалар онуларын булбуттар.

Уһун сайыны быһа сибэккитин өлгөмнүк биэрэр гладиолустары ыам ыйын саҕаланыыта боппуолдьатттан таһааран буорга олордоллор. Бэс ыйын ортотугар таһырдьа таһааараллар.

АНГЛИЙСКАЙ ОЛБУОР

Дьиэ хотугулуу-арҕаа өттүгэр английскай сынньанар комплекс туппуттар. Манна тупсаҕай оҥоһуулаах беседка киһи хараҕар тутатына быраҕыллар. Кыра декоративнай остуол, долбуур, велосипед моһуоннаах сибэкки иһитэ олбуор силигин ситэрэллэр. Маҥан түннүк сабыыта, маҥан кыраскалаах олбуор, эмиэ оннук өҥнөөх муоста улуу Англия үтүө уобараһын биэрэллэр. Төгүрүччү үүммүт эриэккэс бэйэлээх сибэккилэр киһи дуһатын сылаанньыталлар. Улахан суунар тааска салапааҥҥа уу кутан кыра көлүччэ оҥорбуттар. Түгэҕэр араас өҥнөөх таастары укпуттар, кыыллары ыыппыттар. Көлүччэ кытыытын тааһынан киэргэппиттэр.

Хайа тааһынан ууруллубут ыллык суолунан хааман беседкаҕа тиийэҕин. Сир кырыһын ылан, тааһы биирдии-биирдии уурбуттара хамсаабакка олус чиҥник турар. Яблоня, черемуха, бузина курдук сэдэх мастары олордубуттар.

РОКАРИЙ

Манна хайаларга үүнэр сэдэх сибэккилээбэт үүнээйилэри олордоллор. Дьиэҕэ кыстатан, сорохторун сиэмэнэн ыһаллар.

РОЗАРИЙ

Розалары үүннэрбиттэрэ 10-ча сыл буолбут. Бастакы сибэккилэрин Евдокия Гаврильеваттан сүбэлэтэн амалатан олорпуттар. Балаҕан ыйын 10 күнүн диэки, сибэккилээн бүттэҕинэ, буордары сэрэнэн түөрэн, улахан бакыат иһигэр угаллар. Силиһэ хаппатын диэн буордары түөрэллэр, кыра уу таммалаталлар. Салапааны эрийэн баран, биэдэрэ иһигэр уган кыһыны быһа боппуолдьаҕа харайаллар. Кулун тутарга боппуолдьаттан таһааран буордаах иһиккэ олордоллор. Ый бүтүүтэ бастакы сибэккилэрэ тахсаллар. Бэс ыйыгар хаһыҥ кэнниттэн таһырдьа таһааараллар.

Декоративнай бөлөх уктаах үүнээйилэр саадтара

Манна акация, черемуха, рябина, бузина, талах мас, хатыҥ, харыйа, бэс үүнэллэр.

СПОРТИВНАЙ ЗОНА

Сиэннэрэ эрчиллэлларигэр анаан 2 хачыал, ыттар кирилиэс, тардынар мас, баскетбол сеткатын тардыбыттар. Бадминтоннуур сир анаммыт.

ОҔУРУОТ СИРЭ

Дьиэ илиҥҥилии-соҕуруу өттүгэр хара хаптаҕас, дьэдьэн, хортуоппуй үүннэрэллэр. Поликарбонатовай теплицаҕа оҕурсуну переһы кытта олордоллор эбит. Уонна саамай кэрэхсии көрбүтүм диэн, үүнээйини көрөр-харайар, эмтиир остуол оҥорбуттар.

Теплица аттыгар, күннээх сиргэ, саадка үүнэр бөлөх уктаахтары, отонноох, элбэх сыллаах сибэккилэри үүннэрэллэр.

Балаһаны бэлэмнээтэ Анастасия КОРЯКИНА

Кылаабынай редактор
В.Г. КАСЬЯНОВ

ОТДЕЛЛАР:
редакторы солбуйааччы — ***41332,***
хаһыаты таҥыы — ***41332,***
бухгалтерия — ***41141,***
факс — ***41141.***

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Эҥсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральнай сулууспа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — ***ПИ №ТУ14-0216.***

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэҕитин, дьиэҕит аадырыһын чопчу ыйыҥ. Редакцияҕа киирбит суруктар төннөрүллүбэттэр. ***Автор этэрэ хаһыат санаатыныын мэлдьи биир буолбат.***

«ЭҐСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.
Редакция, издатель аадырыһа: 678380, СР, Нам улууһа, Нам сэл., Ст. Платонова уул., 1/2 корп.
Типография аадырыһа: Дьокуускай к., Вилюйскай переулок, 20
E-mail: Namtsy41141@mail.ru

Хаһыат «Якутия» медиа-холдинг АУо типографиятыгар бэчээттэннэ.
Аадырыһа:
Дьокуускай к., Вилюйскай переулок, 20
Формата А3. Кээмэйэ 3,0 бэчээт. лиис
Көҥүл сыананан атыыланар
Индексэ — Р0005. Тираһа — 980 экз.
Бэчээккэ илии баттаныытын графига — 12:00 ч. 03.04.2019 с.
Бэчээккэ илии баттанна —11:20 ч. 03.04.2019 с.